

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ

Azərbaycan Respublikasının
Təhsil Nazirliyinin
_____ nömrəli _____
2020-ci il tarixli qərarı ilə təsdiq
edilmişdir.

ƏSAS (BAZA) ALİ TİBB TƏHSİLİNİN İXTİSAS ÜZRƏ

TƏHSİL PROQRAMI

İxtisasın (proqramın) şifri və adı: 050901 – HƏRBİ TİBB

BAKİ – 2020

ƏSAS (BAZA) ALİ TİBB TƏHSİLİNİN 050901 – HƏRBİ TİBB İXTİSASI ÜZRƏ TƏHSİL PROQRAMI

1. Ümumi müddəalar

- 1.1. Əsas (baza) ali tıbb təhsilinin **050901 – HƏRBİ TİBB** ixtisası üzrə Təhsil Proqramı (bundan sonra ixtisas üzrə Təhsil Proqramı) "Təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarlarına, eləcə də "Ali təhsilin bakalavriat (əsas (baza ali) tıbb təhsili) səviyyəsi üzrə ixtisasların (proqramların) Təsnifatı"na uyğun hazırlanmışdır.
- 1.2. Təhsil Proqramının məqsədləri aşağıdakılardır:
- İxtisas üzrə məzunun kompetensiyalarını, ixtisasın çərçivəsini, fənlər üzrə təlim və öyrənmə metodlarını, qiymətləndirmə üsullarını, təlim nəticələrini, kadr hazırlığı aparmaq üçün infrastruktura və kadr potensialına olan tələbləri, tələbənin təcrübə keçmə, işə düzəlmə və təhsilini artırma imkanlarını müəyyənləşdirir;
 - Tələbələrə və işəgötürənləri məzunların əldə etdiyi bilik və bacarıqlar, eləcə də təlim nəticələri bərədə məlumatlandırmaq;
 - Təhsil Proqramı üzrə kadr hazırlığının bu proqrama uyğunluğunun qiymətləndirilməsi zamanı bu prosese cəlb olunan ekspertləri məlumatlandırmaq.
- 1.3. Təhsil Proqramı tabeliyindən, mülkiyyət növündən və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən və həmin ixtisas üzrə bakalavr (əsas (baza) ali tıbb) hazırlığını həyata keçirən bütün ali təhsil müəssisələri üçün məcburidir.
- 1.4. Tələbənin 5 (beş) günlük iş rejimində həftəlik auditoriya və auditoriyadankənar ümumi yükünün həcmi 45 saatdır (xüsusi təyinatlı ali təhsil müəssisələri istisna olmaqla). Həftəlik auditoriya saatlarının həcmi ümumi həftəlik yükün 50%-dən çox olmamalıdır. İxtisasın xüsusiyyətindən asılı olaraq həftəlik yükün həcmi dəyişdirilə bilər.

2. Məzunun kompetensiyaları

- 2.1. Təhsil Proqramının sonunda məzun aşağıdakı ümumi kompetensiyalara yiyələnəməlidir:
- İxtisası üzrə Azərbaycan dilində şifahi və yazılı kommunikasiya bacarıqlarına;
 - İxtisası üzrə ən azı bir xarici dildə kommunikasiya bacarıqlarına;
 - Azərbaycan dövlətçiliyinin tarixi, hüquqi, siyasi, mədəni, ideoloji əsasları və müasir dünyadakı yeri və roluna dair sistemli və hərtərəfli biliklərə, milli dövlətimizin perspektiv inkişafını proqnozlaşdırma qabiliyyətlərinə;
 - Milli dövlətimizin qarşılaşdığı təhdidləri və çağırışları müəyyən etmə bacarıqlarına;
 - İş yerində informasiya texnologiyalarından istifadə etmək qabiliyyətinə;
 - Komandada iş, problemin həllinə ortaq yanaşmaya nail olmaq qabiliyyətinə;
 - Yeni şəraitə uyğunlaşmaq, təşəbbüs irəli sürmək qabiliyyətinə və uğur qazanmaq iradəsinə;
 - Məsələlərin həlli üçün əlavə məlumat resurslarını müəyyən etmək və seçə bilmək qabiliyyətinə;
 - Peşəkar məqsədlər üçün müvafiq məlumatı təhlil etmək, ümumiləşdirmək və tətbiq etmək bacarıqlarına;

- Peşəkar fəaliyyətini planlaşdırmaq və təşkil etmək, gələcək təhsilini və mövcud bacarıqlarını təkmilləşdirilmək, vaxtı idarə etmək və tapşırıqları vaxtında tamamlamaq qabiliyyətinə;
- Fəaliyyətində sosial və ekoloji məsuliyyətə, eləcə də vətəndaş şüuru və etik yanaşmaya, həmçinin keyfiyyətə üstünlük vermək bacarığına;
- Bilik və bacarıqlarını inkişaf etdirmək məqsədilə vəziyyəti və özünü yenidən qiymətləndirmək və özünütənqid bacarığına.
- hərbi xidmət sahəsində müxtəlif hadisələri təsvir edən və proqnozlaşdıran modellər qurmağı, onların kəmiyyət və keyfiyyət təhlilini aparmağı bacarmalı, öz peşəsinin sosial əhəmiyyətini başa düşməklə, peşə fəaliyyətini yerinə yetirmək üçün ruh yüksəkliyinə malik olmalı;
- hərbi-tibbi personalının və əhalinin mümkün olan qəza və təbii fəlakətlərdən müdafiə olunmasının əsas metodlarını bacarmaq qabiliyyətinə;
- hərbi kollektivdə işləmək qabiliyyətinə, hərbi peşə fəaliyyəti ilə bağlı digər sahələrin mütəxəssisləri ilə ünsiyyətdə olmaq qabiliyyətinə, hərbi kollektivin ictimai həyatında fəallıq göstərmək qabiliyyətinə, təşkilatı və idarəçilik planlaşdırma qabiliyyətinə;

2.2. Təhsil Proqramının sonunda məzun aşağıdakı peşə kompetensiyalarına yiyələnmişdir:

- Həkim olaraq fərdi və ictimai yönümlü tibb xidməti göstərmək üçün təməl, klinik və sosial elmlərə aid bilik, bacarıq, vərdislərə uyğun xəstə, xəstə yaxınları və cəmiyyətlə etik çərçivədə ünsiyyət qurmaq və idarə etmək bacarığına;
- Xəstələri din, dil, irq, cins, siyasi mənsubiyyət baxımından ayrıseçkilik etmədən qiymətləndirərək, ilkin səhiyyə xidmətinə (birinci səviyyə) aid profilaktik, müalicə və reabilitasiya üzrə həkimlik fəaliyyət və vərdisləri yerinə yetirmək və bunların qeydiyyatını aparmaq təcrübəsinə;
- Təhsili zamanı əldə olunmuş bilik, münasibət və bacarıqların inkişaf yollarını bilmək və bunu bütün həkimlik fəaliyyəti boyu davam etdirərək istifadə etmək bacarığına;
- Öz bilik və bacarıqlarının həddlərini bilərək, zəruri hallarda həmkarlarından və digər tibb işçilərindən müvafiq kömək istəyərək əldə etdiyi bilikləri tətbiq etməyə;
- Həkimlik peşəsinin və vəzifə borcunu tibbi etik prinsiplər çərçivəsində heç bir ayrıseçkilik etmədən, insani dəyərləri ön planda tutaraq xəstələrin, xəstə yaxınlarının məxfiliyini, işçilərin təhlükəsizliyini qorumaq üçün biliklərə;
- Həkimlik peşəsinin tələbinə uyğun olaraq müasir məlumatlardan və tibbi texnologiyalardan istifadə etmək bacarığına;
- İlkin səhiyyə xidməti göstərərək qarşılaşdığı inzibati və hüquqi vəzifələri idarə etmək üçün bilik və bacarıqlara;
- Həkimlik fəaliyyəti zamanı rəşional müayinə və dərman istifadəsini seçərək xəstələrin ona uyğun diaqnostika və müalicəsini planlaşdırmaq bacarığına;
- Fərdlərin və əhalinin sağlamlıq səviyyəsini, buna təsir edən amilləri ehtiyaca uyğun metod və vasitələrlə qiymətləndirmək və yaxşılaşdırılması üçün lazım olan bilikləri tətbiq etmək bacarığına;
- Əhalinin sağlamlığının qorunması və inkişafı üçün fərdi və ictimai sağlamlıq ilə əlaqəli təhsil və maarifləndirmə proseslərini planlaşdırmaq və həyata keçirmək bacarığına;
- Sağlamlığa təsir edən amilləri və fəaliyyətləri vaxtında müəyyən etmək, onların ictimai sağlamlığa təsirini qiymətləndirərək elmi əsaslarla müdafiə etmək bacarığına;
- Məlumatları və məlumat mənbələrini təhlil edərək qiymətləndirmək, müstəqil formada öyrənilən təcrübəyə tətbiq etmək bacarığına;
- Etik qaydalar çərçivəsində elmi metoddan istifadə etməklə yeni məlumatların yaradılmasına, mübadiləsinə, tətbiqinə və inkişafına töhfə vermək bacarığına;

- Peşəsi ilə bağlı elmi mənbələri başa düşməsi, şərh etməsi və öyrəndiklərini həkimlik təcrübəsində istifadə etməsi üçün əvvəlcə Azərbaycan dilini və yanaşı olaraq mənbələrdə daha çox istifadə olunan ən azı bir xarici dili yetərli səviyyədə bilmək bacarığına;
- Xəstələr, xəstə yaxınları, həmkarları və digər tibb işçiləri ilə qarşılıqlı anlaşma, etimad və hörmətə əsaslanan ixtisaslı peşəkar kommunikasiya zəmini yaratmaq bacarığına;
- Həkimlik fəaliyyəti zamanı lazımi məlumatları etik prinsiplərə uyğun olaraq xəstələrdən, xəstə yaxınlarından, həkimlərdən, digər tibb işçilərindən və məlumat bazasından toplayaraq istifadə və paylaşmaq bacarığına;
- Peşəsi ilə bağlı üzvü olduğu heyətlərdə peşə məsuliyyəti və vəzifələrini özünün və digər üzvlərin xüsusiyyətlərinə uyğun, ahəngdarlıqla, komandanın uğurunu üstün tutaraq tam şəkildə yerinə yetirmək bacarığına;
- Bilik, bacarıq və təcrübələrini həmkarları, tibb tələbələri və digər tibb işçilərinin peşə ixtisaslaşmasına töhfə verəcək səviyyədə paylaşmaq, lazım gəldikdə məsləhətçi olmaq bacarığına;
- Özünün təhsil, iş və karyera daxil olmaqla fərdi inkişafını səmərəli şəkildə idarəetmə bacarığına;
- Tibb xidmətinin planlaşdırılması, icra edilməsi, qiymətləndirilməsi və səmərəliliyinin artırılması istiqamətində bütün proseslərdə iştirak edərək dəstək olmaq bacarığına;
- Ambulator və stasionar xəstənin tibbi kartını doldurmağı, sorğunu, fiziki baxışı, klinik müayinə, müasir laboratoriya və instrumental araşdırmaların nəticələrini, biopsiya, cərrahi və təşrih materiallarının morfoloji təhlilini şərh etmək bacarığına;
- Hərbi qulluqçular arasında klinik sindromların patofizioloji təhlilini aparmağı, patogenetik nöqtəyi-nəzərdən təsdiqlənmiş diaqnostika, müalicə, reabilitasiya və profilatika metodlarını (prinsiplərini) əsaslandırmaq bacarığına;
- Hərbi qulluqçuların məhkəmə hərbi-tibbi müayinəsinin keçirilməsini, mütəxəssis və ya ekspert qismində prosesual hərəkətlərə cəlb olunan hallarda məhkəmə hərbi-tibbi ekspertiza obyektlərinin laborator müayinələrinin nəticələrini şərh etmək bacarığına;
- Hərbi qulluqçular arasında xəstəliklərin yaranmasında təbii və mühitin tibbi-sosial amillərinin qiymətləndirilməsi üsullarından istifadə etmək, onların korreksiyasını aparmağı, yoluxucu, parazitar və qeyri-yoluxucu xəstəliklərin qarşısını almaq üçün profilaktik tədbirlər həyata keçirmək, gigiyenik məsələlər üzrə sanitar maarifləndirmə işini aparmaq bacarığına;
- Təhkim edilmiş kontingent (hərbi qulluqçular) arasında tez-tez rast gəlinən xəstəliklərin qarşısının alınması üzrə profilaktik tədbirlərin keçirilməsini, sağlamlıq vəziyyəti və yaş-cins qrupları nəzərə alınmaqla sağlam həyat tərzini tərənnum edən ümumsağlamlıq yönümlü tədbirlərin keçirilməsini, sağlam qidalanma və idmanla məşğul olma ilə əlaqədar tövsiyələrin verilməsini, xroniki xəstələrin və sağlam şəxslərin dispanser nəzarətinin effektivliyini qiymətləndirmək bacarığına;
- Şəxsi heyət arasında vərəmi erkən mərhələdə aşkar etmək məqsədilə vərəm xəstəliyinin diaqnostikasını və flüoroqrafik müayinələrin aparılmasını təşkil etməyi, onların nəticələrini qiymətləndirməyi, vərəmin diaqnostikasının nəticələri əsasında müşahidə məqsədilə hərbi qulluqçuların seçilməsini və nəticələri qiymətləndirmək bacarığına;
- Radiasiya fonunun pisləşməsi və təbii fəlakətlər zamanı, xüsusi təhlükəli infeksiya mənbələrində şəxsi heyətin qorunması məqsədilə əksepideмик tədbirləri həyata keçirmək bacarığına;
- Klinik-immunoloji müayinənin əsas metodikalarını, anatomik-fizioloji biliklərin əsaslarını, ayrıca orqan və sistemlərin fəaliyyətində qanunauyğunluqların təhlil edilməsi vasitəsilə hərbi qulluqçuların orqanizminin funksional vəziyyətini qiymətləndirərək vaxtında xəstəliklərin diaqnostikasını aparmağı və patoloji prosesləri üzə çıxarmaq bacarığına;

- Tibbi-bioloji və kliniki biliklərdən istifadə edərək və ümumilikdə orqanizmdə, onun sistemlərində, orqanlarda patologiyanın inkişaf qanunauyğunluqlarını nəzərə alaraq xəstələrdə patoloji simptom və xəstəliklərin sindromlarını üzə çıxarmağı, müxtəlif xəstəliklər və patoloji proseslər zamanı orqanların fəaliyyət qanunauyğunluqlarının təhlilini, sağlamlıqla bağlı xəstəliklər və problemlərin Beynəlxalq statistik təsnifatını nəzərə alaraq diaqnozun qoyulmasını (əsas, yanaşı, ağırlaşma), həyat üçün təhlükəli vəziyyətlərin və təxirəsalınmaz halların aşkara çıxarılması üçün əsas diaqnostik tədbirləri yerinə yetirməyi və həkim sirlərini saxlamaq bacarmalı;
- Tibbi-profilaktiki fəaliyyət üçün insan orqanizminin fizioloji xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq müxtəlif yaş-cins qrupları üzrə müasir diaqnostik texnologiyaların nəticələrini təhlil və şərh etməyi, fizioloji hamiləliyin diaqnostikasını təyin etməyi, məhkəmə-tibbi ekspertizasının keçirilməsində iştirak etməyi bacarmalı ;
- Hərbi qulluqçular arasında ağır fəsadlara, eləcə də ölümlə nəticələnən hallara gətirib çıxaran tez-tez rast gəlinən xəstəliklər və patoloji vəziyyətlər (sinir, endokrin, immun, ürək-damar, tənəffüs, həzm, sidik-cinsiyyət sistemi və qan xəstəlikləri) baş verən zaman əsas müalicə tədbirlərini keçirməyi, həyat üçün təhlükə yaradan pozulmaları (kəskin qan itirmə, tənəffüsün pozulması, ürəyin dayanması, koma, şok) vaxtında üzə çıxarmağı, onların dərhal aradan qaldırılması metodikalarından istifadə etmək və şoka qarşı tədbirləri həyata keçirməyi bacarmalı;
- Təyin edilmiş diaqnoz əsasında xəstələrə adekvat (terapevtik və cərrahi) müalicə təyin etməyi, yoluxucu və qeyri-yoluxucu xəstələrə medikamentoz və qeyri-medikamentoz terapiya aparmağı və doğuşu qəbul etməyi bacarmalı;
- Təxirəsalınmaz hallarda və həyat təhlükəsi olan vəziyyətlərdə, ekstremal epidemioloji şəraitdə, kütləvi qırğın silahlarının tətbiqi ocaqlarında, şəxsi heyətə ilk tibbi yardımın göstərilməsini, yaralı və xəstələrin planlı və ekstremal qaydada hospitalizasiyasını, döyüş əməliyyatları və fəvqəladə hallar zamanı müalicə-təxliyyə tədbirlərini həyata keçirməyi bacarmalı;
- Morfofunksional statusdan asılı olaraq hərəkət fəaliyyətinin optimal rejiminin seçimində tövsiyələrin verilməsini, müalicəvi bədən tərbiyəsi, fizioterapiya, refleksoterapiya, fitoterapiya, homeopatiya və digər dərmansız terapiya vasitələrinin təyin edilməsi üçün göstərişləri və əks göstərişləri müəyyən etmək, hərbi qulluqçuların müalicəsi zamanı əsas sanatoriya-kurort amillərindən istifadə etməyi bacarmalı;
- Şəxsi heyətin sağlamlığının möhkəmləndirilməsinə və xəstəliklərinin profilaktikasına kömək edən sağlamlaşdırıcı xarakterli gigiyenik tədbirlərin keçirilməsini, onların hərəkət aktivliyinin lazımı səviyyədə saxlanılmasına yardım edən sağlam həyat tərzini elementlərinin formalaşmasına və zərərli vərdişlərin aradan qaldırılmasına yönəlmiş təlimlər aparmağı bacarmalı;
- Hərbi təbabətdə (səhiyyədə) qəbul olunmuş normativ sənədlərdən (Azərbaycan Respublikasının qanunları, beynəlxalq və milli standartlar, Müdafiə nazirinin, onun müavinlərinin əmrləri, direktivləri, tövsiyələr, terminologiyalar, beynəlxalq vahidlər sistemi, qüvvədə olan beynəlxalq təsnifatlar), habelə hərbi-tibb müəssisələrinin fəaliyyət effektivliyini qiymətləndirən sənədlərdən istifadə etməyi bacarmalı;
- Hərbi-tibb müəssisələrinin orta və kiçik tibb personalı üçün səmərəli iş rejimini təşkil etməyi bacarmalı;
- Xəstələnmiş hərbi qulluqçuların əmək qabiliyyətinin itirilməsi və hərbi həkim ekspertizasının keçirilməsinə aid məsələləri həll etmək, müvafiq tibbi sənədləri tərtib etmək, xəstənin hərbi həkim komissiyasına göndərilməsinin zəruriliyini təyin etməyi bacarmalı;
- Hərbi-tibb (tibb) müəssisələrində tibb personalının əməyini təşkil etməyi, funksional vəzifələrini təyin etmək və onları optimal qaydada həyata keçirməyi, hərbi qulluqçuların əməyinin (əməyin) mühafizəsi və texniki təhlükəsizliyi, peşə xəstəliklərinin profilaktikası, ekoloji

təhlükəsizliyin təmini və ona riayət olunmasına dair tədbirlər təşkil etməyi, hərbi-tibb (tibb) müəssisələrində tibbi qeydiyyat-hesabat sənədlərini tərtib etməyi bacarmalı;

3. Təhsil Proqramının strukturu

3.1. **050901 – HƏRBİ TİBB** ixtisası üzrə Təhsil Proqramı 360 (6 il) AKTS kreditindən ibarətdir. Kreditlər aşağıdakı şəkildə bölüşdürülür:

Fənlərin sayı	Fənnin adı	AKTS krediti
Ümumi fənlər		30
1	Azərbaycan tarixi <i>Bu fənn Azərbaycanın dövlətçilik ənənələrinin yaranması, formalaşması və inkişafını sistemli şəkildə, xronoloji ardıcılıqla öyrənir, Azərbaycan dövlətçiliyinin formalaşmasında siyasi, ideoloji, iqtisadi, mədəni amillərin rolunu təhlil və tədqiq edilir. Müasir dünyada Azərbaycan dövlətinin yeri və rolu sistemli təhlil edilir.</i>	5
2	Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya <i>Bu fənn çərçivəsində tələbələrə Azərbaycan dilində təqdimat etmək, natiqlik, akademik və işgüzar yazı bacarıqlarının aşılmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.</i>	4
3	Xarici dildə işgüzar və akademik kommunikasiya <i>Bu fənn çərçivəsində tələbələrə ixtisası üzrə xarici dillərdən birində təqdimat etmək, natiqlik, akademik və işgüzar yazı, şifahi və yazılı bacarıqların aşılmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.</i>	15
4	Seçmə fənlər (Seçmə fənlər ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilir. İxtisasın spesifikasiyasından asılı olaraq seçmə fənlərə əlavələr edilə bilər.)	
4.1 (4)	Fəlsəfə	3
	Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və hüququn əsasları	
	Bioetika	
	Multikulturalizmə giriş	
4.2 (5)	İnformasiya texnologiyaları (ixtisas üzrə)	3
	İnformasiyanın idarə edilməsi	
İxtisas fənləri		200
6	İnsan anatomiyası və tibbi terminologiya <i>İnsan orqanizminin quruluşunu, onun inkişafını, fərdi, cinsi və yaş xüsusiyyətlərini sistemlər və aparatlar, bu aparat və sistemləri təşkil edən orqanlar səviyyəsində öyrədilir. Orqanizmin tam bir vahid təşkil etməsinin mexaniki, humoral və sinir səviyyəsində tənzim olunması postulatından çıxış edərək tələbələrə insan bədənini təşkil etmiş bütün sistemlərin və aparatların quru və yaş preparatlar üzərində detallı surətdə öyrədilməsi, əldə</i>	12

	<i>edilmiş biliklərin kompüter texnologiyalarının vasitəsilə möhkəmləndirilməsi, nəzəri biliklərin – mühazirələrdə orqan və sistemlərin inkişafı, onların funksional anatomiyasının xüsusiyyətlərinin, təcrübi dərslərdə hər bir orqanın quruluşu, topoqrafiyası barədə anlayışların tam sürətdə formalaşdırılması, bu biliklərin təcrübəyə tətbiqi üçün davamlı zəmin yaradılması fənnin məqsədinə aiddir.</i>	
7	Sitologiya, embriologiya və histologiya <i>Hüceyrə, toxuma və orqanların quruluşunu, inkişafını və həyati funksiyaları, pre- və postnatal ontogenezdə toxumaların inkişafı və reperativ imkanları, toxuma biologiyası sahəsində müasir tədqiqat metodları, mikroskopiya bacarıqlarını əldə etmək, histoloji şəkilləri və elektronqrammaları təhlil etmək, 200-dən çox hüceyrə birliklərini və toxumaların quruluşu ilə onların inkişafı və funksiyası arasındakı əlaqələri görmək bacarığı öyrədilir</i>	8
8	Tibbi biologiya və genetika <i>Molekulyar biologiya, hüceyrə biologiyası və molekulyar genetika haqqında məlumat verilir və bu biliklər praktik təbabətə tətbiqi öyrədilir</i>	4
9	Normal fiziologiya <i>İnsan fiziologiyası haqqında ümumi xə xüsusi məlumatları və sağlam orqanizmin müxtəlif sistemlərinin, orqanlarının, toxumalarının və hüceyrələrinin normal işləmə mexanizmlərini və onların tənzim yollarını öyrədilir</i>	10
10	Tibbi biokimya <i>Canlı orqanizmlərin tərkibinə daxil olan maddələrin kimyəvi təbiəti, bu maddələrin kimyəvi çevrilmələri və həmin çevrilmələrin orqan və toxumaların fəaliyyəti ilə əlaqəsi öyrədilir</i>	9
11	Tibbi mikrobiologiya və immunologiya <i>Tibbi mikrobiologiyanın əsasları, insan orqanizmində olan mikroorqanizm növlərini, hüceyrə, metabolik və patogenetik xüsusiyyətlərinin infeksiyon xəstəlikləri törətməsi arasındakı əlaqə, diaqnostik metodlara uyğun olaraq klinik materialın götürülməsi, mikrobioloji müayinə üçün hazırlanması, kulturanın alınması, mikroskopik müayinə etmə bacarığı, mikroorqanizmlərin bir birilə və sahib orqanizm ilə əlaqəsi, xəstəliklərin etiopatogenezdəki rolu, insan orqanizminin immun cavab reaksiyası və törədicilərin təyin edilməsi üçün istifadə edilən diaqnostik metodları, infeksiyon xəstəlik törədicilərinə qarşı istifadə edilən antimikrob preparatların növləri, təsir mexanizmləri, xüsusiyyətləri və istifadə formaları, immun sistemin quruluşu, növləri, hüceyrələri və infeksiyon törədicilərə qarşı immun cavabın formaları, orqanizmin müdafiə amilləri öyrədilir</i>	8
12	Patologiya <i>Hüceyrə patologiyası, ümumpatoloji proseslər (qan və limfa dövranı pozğunluqları, iltihab, immunopatoloji proseslər, kompensator-uyğunlaşma prosesləri, şişlər), xəstə orqanizmdə patoloji proseslər zamanı baş vermiş struktur dəyişiklikləri, bu proseslərin forma və xarakteri, qarşılıqlı dinamikası, patogenezi və morfogenezi (inkişaf mexanizmləri), klinik-morfoloji forma və mərhələləri, patomorfozu, tanatogenezi və ölümün bilavasitə səbəbi, patomorfoloji diaqnostika üsulları, həmçinin klinik diaqnostika, müalicə və profilaktika tədbirləri zamanı tibb işçiləri tərəfindən yol verilmiş səhvləri və səhlənkarlıqları, nöqsan və qüsurları aşkar etmək üçün bilik və bacarıqlar öyrədilir.</i>	10

13	<p>Farmakologiya <i>Xəstəlik və patoloji proseslər zamanı müalicə və profilaktika məqsədilə istifadə olunan dərman maddələrinin təsnifat prinsipi, farmakokinetik və farmakodinamik xüsusiyyətləri, toksikologiya, farmakogenetika, farmakogenomika və toksikologiya əsas anlayışları, dərman formaları və reseptin yazılma qaydaları öyrədilir</i></p>	9
14	<p>Təcili tibbi yardım <i>Təcili tibbi yardım sahəsində çox rast gəlinən xəstəliklər, patoloji halların müayinəsi, təcili yardıma müraciət edən pasientlərə anesteziya tətbiq olunması, intensiv terapiya və mexaniki ventilyasiya haqqında biliklər, ixtisaslaşdırılmış reanimasiya tədbirləri, sepsis, şok və beyin ölümü diaqnozunu qoya bilmək bacarığı, ağrısı olan xəstəyə yanaşma və müalicə üsulları, travma, şüur pozulması və zəhərlənmə ilə təcili yardıma müraciət etmiş xəstələrə ilk yardım və yanaşma öyrədilir</i></p>	6
15	<p>Daxili xəstəliklər <i>Daxili xəstəliklərə aid disiplinlərdə (nefrologiya, hematologiya, endokrinologiya, revmatologiya) xəstələrdən anamnez toplamaq, fiziki müayinə və laborator göstəriciləri təhlil edərək diaqnoz qoymaq, müalicə prinsipləri və təməl fənlər üzrə nəzəri bilikləri praktik təcrübə ilə əlaqələndirmək öyrədilir</i></p>	11
16	<p>Ümumi cərrahlik <i>Xəstəliklərin etiologiyası, fiziopatologiyası və müalicə prinsipləri nəzəri olaraq öyrədilir və bu bilikləri xəstə üzərində anamnez toplayaraq, fiziki müayinə apararaq, reanimasiyada olan xəstəni və əməliyyatı izləyərək təcrübəyə tətbiq etmək öyrədilir</i></p>	7
17	<p>Qastroenterologiya <i>Qastrointestinal sistem xəstəliklərinin etipatogenetik mexanizmləri, ilkin və differensial diaqnostika üsulları, müalicə və profilaktika prinsipləri öyrədilir</i></p>	3
18	<p>Hərbi səhra terapiyası <i>Müasir müharibə şəraitində meydana çıxacaq terapevtik profilli sanitar itkilərin təsnifatı, ayrı-ayrı təxliyə mərhələlərində terapevtik profilli xəstə və zədələnmişlərin tibbi çeşidlənmə prinsipləri, dinc və müharibə dövrlərində terapevtik profilli xəstə və zədələnmişlərə göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri, ionlaşdırıcı şüalarla zəhərlənmələrin, ultrayüksək tezlik (UYT) diapozonlu elektromaqnit şüalanmasının, zərbə dalğasının təsiri nəticəsində əmələ gələn xəstəliklərin, partlayış zədələnmələri nəticəsində inkişaf edən daxili orqan patologiyaların, müharibə dövrünün visseral patologiyalarının, raket yanacağı komponentləri, texniki maye və qazlarla zəhərlənmələrin, yaralılarda və digər mənşəli zədələnmələrə məruz qalanlarda daxili orqan xəstəliklərinin (tənəffüs, ürək-damar, həzm, sidik-ifrazat, qan sistemi xəstəliklərinin), yanıq xəstəliyinin, uzunmüddətli sıxılma sindromunun, orqanizmin ümumi soyuması və qızması hallarının, kimyəvi zəhərləyici maddələrlə zəhərlənmələrin, təxirəsalınmaz tibbi yardım tədbirlərinin göstərilməsi tələb olunan digər vəziyyətlərin (halların) diaqnostikası, müalicəsi, tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsipləri öyrədilir.</i></p>	8
19	<p>Hərbi səhra cərrahiyyəsi <i>Sülh və müharibə dövrlərində cərrahi yardımın təşkilinin ümumi müddəaları, döyüş cərrahi patologiyalarının xarakteristikası, diaqnostikası, kliniki gedişi</i></p>	8

	<p>və müalicə metodları, tibbi təxliyyə mərhələlərində ilk həkim və ixtisaslı cərrahi yardımın məzmunu, müasir odlu silahlardan alınan yaralanmalar, qapalı zədələnmələr, yaralanmaların infeksiya ağırlaşmalarının, travmatik şokun, uzunmüddətli sıxılma sindromunun, qanıtirmənin klinikası, diaqnostikası və müalicə üsulları, odlu silah yaralarının morfoloji xüsusiyyətlərini, mina partlayış travmalarının xüsusiyyətləri, qiymətləndirilməsi və müalicə prinsipləri, tibbi təxliyyə mərhələlərində müalicə prinsipləri, ilkin yanaşma prinsipləri (ABCDE), termiki zədələnmələrin klinikası, diaqnostikası, təxliyyə mərhələlərində göstərilən tibbi yardımın göstərilməsi və cərrahi müalicə prinsipləri, nəqliyyat immobilizasiyasının növləri, təxliyyə mərhələlərində nəqliyyat immobilizasiyasının aparılma qaydaları təxliyyə mərhələlərində ağrısızlaşdırma və reanimasiya tədbirlərinin həyata keçirilməsi, "Damage control surgery" cərrahi taktikasının və yaralıların ağırlıq dərəcəsinin qiymətləndirilməsinin prinsipləri öyrədilir</p>	
20	<p>Mamalıq – ginekologiya Qadın orqanizminin reproduktiv funksiyasının müxtəlif inkişaf dövrlərində formalaşma xüsusiyyətləri, aybaşı funksiyasının tənzimlənməsi, aybaşı və aybaşı siklinə təsir edən amillər, mayalanma, embriogeneza, dölün ana bətnində inkişaf dövrləri haqqında məlumatlar, hamiləliyin fizioloji və potoloji gedişatı, mamalıq taktikası, müxtəlif kəskin və xroniki somatik (ekstra ginetal) xəstəliklərin hamiləliyin gedişatına, dölə və yenidoğulmuşu təsiri, perenatal dövr, perenatal xəstələnmə və perenatal ölüm göstəricilər haqqında biliklər, doğuş prosesinin fiziologiyası və potoloji gedişatının klinikası, diaqnostikası və mamalıq taktikası, operativ mamalıq əid cərrahi amaliyyatlar, o cümlədən geysəriyyə kəsiyi əməliyyatının aparılmasına göstərişlər, texnikası, əks göstərişlər, yaranan fəsadlar və onun korreksiya metodları, zahılıq dövrünün fiziologiyası və potoloji gedişatının səbəbləri haqqında biliklər, ginekoloji xəstəliklərin o cümlədən iltihabi neyro-endokrin xəstəlikləri, reproduktiv orqanlarının şişlərinin səbəbləri, patogenezi klinikası, müalicə taktikası, sonsuzluq problemi, formaları, diaqnostika metodları, sonsuz cütlüklərin müayinə metodları o cümlədən müasir radioloji, funksional endoskopik, morfoloji metodlarının aparılması, müasir kontrasepsiya metodlarının tətbiqi və effektivliyi öyrədilir</p>	9
21	<p>Anesteziologiya və reanimatologiya Anesteziologiya və reanimatologiyanın təməl prinsiplərini, kardiopulmonar resusitasiyanı, yetkin/pediatrik baza reanimasiya tədbirlərinin nəzəri və maneken üzərində tətbiqi, neonatal reanimasiya, beyin ölümü, kliniki ölüm, böhranlı hallarda (donma, günvurma, elektrik vurma, kəskin intoksikasiyalar, suda boğulma, zəhərli heyvan və həşərat sancması, şok və anafilaktik şok, qanıtirmə, koma) reanimasiya tədbirləri, oksigen müalicəsi, qan transfuziyası qaydaları və ağırlaşmalarının müalicəsi, maye-elektrolit ilə turşu-qələvi balansının tənzimlənməsinin əsasları, ümumi və regional anesteziya üsulları və müvafiq dərman vasitələri, reanimasiyada tətbiq edilən mexaniki ventilyasiya, enteral, parenteral qidalandırma üsulları, sepsis və çoxsaylı orqan funksiyasının pozulmasının əsasları, ağrı, bədxassəli şişlər zamanı ağrıya yanaşma, damar və tənəffüs yollarının keçiriciliyinin təmin edilməsi öyrədilir</p>	4

22	Radiologiya və nüvə təbabəti <i>Radioloji müayinə metodlarının təməl fiziki prinsipləri, normal radioloji anatomiya, əsas patoloji hallar zamanı radioloji metodların seçilməsi və tətbiqi, nüvə təbabətinin əsas prinsipləri, nüvə təbabətinin əsas metodlarının radiasion və bioloji təsirləri, nüvə təbabətinin müxtəlif sistemlərin xəstəlikləri zamanı əhəmiyyəti və təhlili öyrədilir</i>	4
23	Kardiologiya <i>Kardioloji xəstəliklərin yayılması, etiologiyası, patogenezi, təsnifatı, klinikası, gediş xüsusiyyətləri, diaqnostikası, differensial diaqnostikası, xəstəliklərin ağırlıq dərəcələrinə görə qiymətləndirilməsi haqqında geniş məlumatlar verməklə, xəstələrin müayinə, müalicə və təqib prinsipləri barədə bacarıqlar öyrədilir.</i>	6
24	Ağciyər xəstəlikləri <i>Tənəffüs sistemi orqanlarının xəstəliklərinə yanaşma, fiziki müayinə, diaqnoz qoyma, tənəffüs sistemi xəstəlikləri zamanı əsas simptom və klinik əlamətlərin təhlili və müalicə prinsipləri öyrədilir</i>	6
25	Dəri - zöhrəvi xəstəliklər <i>Dəri və zöhrəvi xəstəliklərin müayinə metodları, differensial diaqnostikası, müalicə təşkil etmək üçün lazım olan bilik və bacarıqlar öyrədilir</i>	4
26	Nevrologiya <i>Mərkəzi və periferik sinir sistemi ilə yanaşı əzələ xəstəlikləri, onların əsas klinik xüsusiyyətləri, epidemiologiyası, etipatogenezi, fiziopatoloji mexanizmləri, müayinə metodları, differensial diaqnostika, müalicə prinsipləri, proqnozları və profilaktik tədbirlər öyrədilir</i>	4
27	Psixiatriya <i>Psixiatriyanın elmi və praktik əsasları, baş beyinin anatomik strukturlarının funksional əhəmiyyəti, psixi xəstəliklərin profilaktikası, erkən diaqnostikası, müasir müalicə növləri və üsullarının tətbiqinə göstəriş və əks-göstərişlərin təyini, psixiatriya və psixososial reabilitasiya xidmətinin təşkili, psixi xəstələrin psixiatrlara vaxtında istiqamətləndirilməsi məsələləri öyrədilir</i>	6
28	İctimai sağlamlıq <i>İctimai sağlamlıq anlayışı ilə düşünmək və bu düşüncə ilə problemlərə yanaşma, ilkin səhiyyə xidməti göstərən müəssisələrdə cəmiyyətin sağlamlıq problemləri və onların sosial xüsusiyyətlərini dərk etmək, bu problemləri elmi və epidemioloji üsullarla müəyyən etmək, sağlamlığın yaxşılaşdırılması və maarifləndirmə aparılması, iş qəzaları, iş sağlamlığı və təhlükəsizliyi öyrədilir</i>	6
29	Uşaq cərrahlığı <i>Uşaqlarda cərrahi xəstəliklərin yaş xüsusiyyətləri, uşaqlarda ayrı-ayrı orqan və sistemlərin anadangəlmə inkişaf qüsurları, müxtəlif yaş qruplarından olan uşaqlarda yumşaq toxuma və sümüyün irinli iltihabi xəstəlikləri, travmatoloji və ortopedik xəstəliklərin yaş xüsusiyyətləri, bu xəstəliklərin diaqnostika və müalicəsinin prinsipləri, cərrahi patologiyası olan uşaqlara anestezioloji və reanimasiya yardımının xüsusiyyətləri barədə bilik və bacarıqlar öyrədilir</i>	4
30	Urologiya <i>Urinar və kişi cinsiyyət sisteminin xəstəliklərinin əsas klinik təzahürləri, anamnez toplamaq, müayinə metodları, diaqnostik testlər və müalicə prinsipləri öyrədilir</i>	3

31	<p>Travmatologiya və ortopediya Travmatoloji və ortopedik xəstəliklər, ortopediyada dayaq-hərəkət aparatının anadangəlmə deformasiyaları, inkişaf qüsurları haqqında fikir irəli sürməyi, müayinələri aparmaq bacarığını öyrədir. Travmatologiyada isə yuxarı və aşağı ətrafların, döş qəfəsi, çanaq sümükləri, onurğa sütunu və onurğa beyninin, kəllənin və baş beynin travmalarını, sümük patologiyaları haqqında anamnez toplamağı, anamnezə uyğun patologiyalar haqqında fikir irəli sürməyi, instrumental müayinələrdən- R-qrafiya, K/T, USM, MRT və s. göstərişləri təyin etmək, bu travmaların hansında konservativ və cərrahi metodların tətbiq olunması, ətrafların uzunluqlarının müqayisəli ölçülməsi, immobilizasiyaların aparılması, sarğıların qoyulması, sınıqların əllə birmomentli repozisiyası, gips sarğıları və longetlərin qoyulması, uşaqlara və travmadan sonra reabilitasiya dövründə ortezlərin geydirilməsi, endo-ekzo protezlərə göstərişləri təyin etməyi, yaraların I cərrahi işlənilməsi, aseptik sarğıların qoyulması, çıxıqların birmomentli yerinə salınması bacarıqları öyrədilir.</p>	3
32	<p>Oftalmologiya Gözün əsas xəstəlikləri haqqında məlumatlar, sistem xəstəliklər zamanı gözün zədələnməsi, xəstəliklər zamanı anamnez toplamaq, anamnezə uyğun olaraq patologiyalar haqqında fikir irəli sürməsi, fiziki müayinələr, birbaşa lokal işıq mənbəyi vasitəsilə gözün ön seqment quruluşunun normal görünüşü, çəpgözlük müayinəsi, heperemik gözdə inspeksiya, differensial diaqnostika, bu xəstəliklərin konservativ və cərrahi müalicə metodları, damcı və krem formalı dərman vasitələrinin tətbiq olunması, gözə steril sarğının qoyulması, bəbək-ışıq reaksiyası müayinəsini aparılması, göz təzyiqinin palpasiya ilə müəyyən edilməsi öyrədilir</p>	3
33	<p>Yoluxucu xəstəliklər İctimai mənşəli infeksiya xəstəliklərin müayinə və müalicə prinsipləri, qorunma yolları, antimikrob preparatların rəşional istifadə edilməsi haqqında məlumatlar öyrədilir</p>	6
34	<p>Neyrocərrahlik Neyrocərrahi xəstəliklərin müayinəsi, diaqnostikasında istifadə olunan üsullar, diaqnostik müayinələrin nəticələrinin və xəstəliyin klinik təzahürlərini şərh etmək bacarığı, müalicə prinsipləri və taktikası öyrədilir</p>	3
35	<p>Ailə tēbabēti İlkin tibb xidməti göstərən müəssisələrdə sağıamlıq problemləri, ilkin tibb xidmətində bütün yaş qruplarına aid fərdlərdə çox rast gəlinən xəstəliklərin müəyyən edilməsi, diaqnostikası, xəstə və xəstə yaxınları ilə ünsiyyət, xəstəliklərin müalicəsi, xəstəliyin xüsusiyyətinə müvafiq olaraq üst səviyyəli tibb xidməti müəssisəsinə yönləndirmə, ilkin tibb xidməti göstərmək bacarıqları öyrədilir</p>	4
36	<p>Qulaq, burun, boğaz xəstəlikləri Çox rast gəlinən qulaq, burun boğaz xəstəlikləri, onların müayinə metodları, müalicə prinsipləri öyrədilir</p>	3
37	<p>Məhkəmə tēbabēti Ekspertizanın təyini, keçirilməsi, sənədləşdirilməsini nizamlayan normativ aktlar və cinayət-prosessual qanunvericiliyi, məhkəmə-tibb ekspertinin hüquq və vəzifələri məhkəmə-tibb ekspertizasının obyektleri, ekspertizanın</p>	3

	<i>aparılmasının zəruriliyi, müayinə üsulları, canlı şəxslərin məhkəmə-tibb ekspertizasının təşkili və aparılması qaydaları, meyitlərin məhkəmə-tibbi ekspertizasının (müayinəsinin) səbəbləri, meyitin tapıldığı yerinə baxışın keçirilməsinin hüquqi əsasları, bioloji mənşəli maddi sübutların ekspertizası zamanı həll olunan məsələlər, məhkəmə və istintaq işlərinin materialları üzrə ekspertizanın təyin olunmasının səbəbləri, ekspertizanın aparılmasının təşkili və metodikası öyrədilir.</i>	
38	Fizioterapiya və tibbi reabilitasiya <i>Fizioterapiya və reabilitasiya haqqında ümumi anlayışları, skelet-əzələ sisteminin qiymətləndirilməsində istifadə olunan təməl və spesifik müayinə metodları, normal və patoloji hallarda radioloji təzahürlərin təyin edilməsi, skelet-əzələ sistemi xəstəliklərinin müalicəsində istifadə edilən metodlar, müalicə planı qurmaq və tətbiq etmək öyrədilir</i>	3
39	Mülki müdafiə <i>Bu fənn Azərbaycan Respublikasında fəvqəladə halların idarə olunması, fəvqəladə halların xarakteristikasını, fəvqəladə hallardan əsas müdafiə üsullarını və vasitələri, fəvqəladə hallar zamanı yaranmış şəraitinin qiymətləndirməsi, özünə və digər şəxslərə yardım etməyi, istehsalat proseslərində mülki müdafiə planının hazırlanması kimi məsələlərin həlləri öyrədilir</i>	3
...	Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən fənlər¹	70
Təcrübə		
	Təcrübə	60
	CƏMİ AKTS	360

4. Tədris və öyrənmə

- 4.1. Tədris və öyrənmə mühiti elə təşkil olunmalıdır ki, tələbələr təhsil proqramında nəzərdə tutulan təlim nəticələrini əldə edə bilsinlər.
- 4.2. Tədris və öyrənmə metodları müvafiq sənədlərdə (məsələn, müəllimin sillabusunda və s.) təsvir edilməli və ictimaiyyətə (məsələn, universitetin veb sahifəsində, proqramın broşurlarında və s.) açıq olmalıdır.
- 4.3. Tədris və öyrənmə metodları innovativ təhsil təcrübələri nəzərə alınaraq davamlı şəkildə nəzərdən keçirilməli və təkmilləşdirilməlidir. Tədris və öyrənmə metodlarının müntəzəm şəkildə təkmilləşdirilməsi universitetin keyfiyyət təminatı sisteminin bir hissəsi olmalıdır.
- 4.4. Təlim prosesində fərqli tədris metodlarından istifadə edilməlidir. Bu metodlar tələbəyönümlü yanaşmanı və tələbələrin təlim prosesindəki fəal rol oynamasını təşviq etməlidir. İstifadə edilə biləcək tədris və öyrənmə metodlarına aşağıdakıları nümunə olaraq göstərmək olar:
- mühazirə, seminarlar, praktiki tapşırıqlar;
 - təqdimatlar və müzakirələr, debatlar;

¹ Bu fənlər professor-müəllim heyətinin təcrübəsi, tədqiqat infrastrukturu, yerli və beynəlxalq iş imkanları nəzərə alınaraq ali təhsil müəssisəsi tərəfindən təklif edilir. Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən fənlər tələbələr üçün seçmə xarakteri daşımali, eləcə də tələbələrin xarici mübadilə proqramlarında iştirakına şərait yaratmalıdır.

- müstəqil iş/araşdırma (məsələn, praktiki nümunələrlə iş);
 - layihələr;
 - problemlərə əsaslanan tədris;
 - sahə işləri;
 - rol oyunları;
 - hesabatlar;
 - qrup qiymətləndirməsi;
 - ekspert metodu;
 - video və audio konfrans texnologiyaları;
 - video və audio mühazirələr;
 - distant təhsil;
 - simulyasiyalar;
 - və s.
- 4.5. Təhsildə nəzəriyyə və praktiki təlim arasında tarazlıq gözlənilməlidir. Əsas diqqət əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına uyğun olaraq praktiki bacarıqların gücləndirilməsinə yetirilməlidir.
- 4.6. Təhsil proqramı tələbələrin müstəqilliyini dəstəkləməli və ömürboyu təlim konsepsiyasını inkişaf etdirməlidir. Təhsil prosesinin sonunda tələbə hər hansı istiqamətdə müstəqil işləyə bilməli və təhsilini ömürboyu davam etdirməyi bacarmalıdır.

5. Qiymətləndirmə

- 5.1. Qiymətləndirmə elə təşkil olunmalıdır ki, tələbələrin gözlənilən təlim nəticələrini əldə etmələri səmərəli şəkildə ölçülə bilinsin. Bu, əldə olunan irəliləyişi monitorinq etməyə, təhsil proqramlarının nəticələrinə hansı dərəcədə nail olunduğunu qiymətləndirməyə, eləcə də tələbələrlə fikir mübadiləsinə şərait yaratmağa və təhsil proqramlarının təkmilləşdirilməsi üçün ilkin şərtlərin formalaşdırılmasına yardım etməlidir.
- 5.2. Qiymətləndirmə üsulları müvafiq sənədlərdə (məsələn, fənn proqramında, sillabusda və s.) təsvir edilməli və hamı üçün açıq olmalıdır (məsələn, universitetin veb sahifəsində, proqramın broşurlarında və s.).
- 5.3. Qiymətləndirmə üsulları innovativ tədris təcrübələri nəzərə alınaraq davamlı şəkildə nəzərdən keçirilməli və təkmilləşdirilməlidir. Qiymətləndirmə üsullarının müntəzəm şəkildə yenilənməsi ali təhsil müəssisəsinin keyfiyyət təminatı sisteminin bir hissəsi olmalıdır.
- 5.4. Tədris prosesində fərqli qiymətləndirmə üsullarından istifadə edilməlidir. Bu üsullar tələbəyönümlü yanaşmanı və tələbələrin təlim prosesindəki fəal rol oynamasını təşviq etməlidir. İstifadə edilə biləcək qiymətləndirmə üsullarına nümunələr:
- yazılı tapşırıqlar;
 - bilik və bacarıqlara dair testlər, kompyuter əsaslı testlər;
 - şifahi təqdimatlar;
 - sorğular;
 - açıq müzakirələr;
 - praktika hesabatları, sahə işləri hesabatları;
 - praktikada, laboratoriyada müşahidələrə əsasən bacarıqların qiymətləndirilməsi;
 - layihə işlərinə dair hesabatlar;
 - portfolionun qiymətləndirilməsi;
 - frontal sorğu;
 - qrup şəklində və özünü qiymətləndirmə;
 - Obyektiv strukturlaşdırılmış klinik imtahan (OSKİ), Obyektiv strukturlaşdırılmış praktik imtahan (OSPİ)

- Rol oyunları
 - və s.
- 5.5. Təlim nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsində istifadə olunan üsullar aydın müəyyənləşdirilmiş meyarlara əsaslanmalıdır və təhsil müddətində tələbənin əldə etdiyi bilik, bacarıq və qabiliyyət səviyyəsini düzgün və etibarlı şəkildə müəyyən etməyə imkan verməlidir. Təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi zamanı müəllimlər şəffaflıq, qərəzsizlik, qarşılıqlı hörmət və humanistlik prinsiplərini rəhbər tutmalıdırlar.
- 5.6. Tələbələrə müəllimlərlə/qiymətləndiricilərlə təhsillərinin bütün aspektlərini, o cümlədən qiymətləndirmə prosesini müzakirə etmək imkanı verilməlidir. Ali təhsil müəssisəsi müvafiq qaydalara uyğun olaraq qiymətləndirmə prosesi, yaxud qiymətlə bağlı apelyasiya prosedurlarını müəyyən etməlidir.
- 5.7. Akademik etika təhsil prosesində önəmli yer tutur. Tələbələrə akademik dürüstlüyə riayət etmək, plagiarizm problemini anlamaq öyrədilir. Onlar intellektual əməyin əqli mülkiyyət hüquqları barəsində məlumatlandırılmalıdırlar.

6. Proqramın və hər bir fənnin təlim nəticələri

- 6.1. Təhsil proqramının təlim nəticələri, eləcə də hər bir fənnin təlim nəticələrinin müəyyənləşdirilməsi və hər bir fənnin sillabusunun hazırlanması ali təhsil müəssisəsinin/akademik heyətin səlahiyyətindədir.
- 6.2. Təlim nəticələri hər bir ali təhsil müəssisəsi tərəfindən Əlavə 1-dəki formaya uyğun olaraq müəyyənləşdirilir. Təlim nəticələri matrisində (Əlavə 2) fənlərlə təlim nəticələri arasındakı əlaqə əks olunmalıdır.
- 6.3. Təhsil Proqramının cəmiyyətin və əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına cavab verən nəzəri və praktiki məzmunu təmin etməsi məqsədilə fənlərin sillabusları müntəzəm şəkildə yenilənməlidir.

7. İnfrastruktur və kadr potensialı

- 7.1. Təhsil Proqramının tədris, öyrənmə və qiymətləndirmə prosesi ali təhsil müəssisəsinin aşağıdakı infrastruktura malik olmasını zəruri edir:
- ixtisas kafedraları;
 - ixtisas kafedraları;
 - müvafiq auditoriya fondu;
 - elmi-tədris laboratoriyası;
 - simulyasiya (mulyaj) mərkəzi
 - kompüter sinfi;
 - istehsalat təcrübənin keçirilməsi üçün baza müəssisələri;
 - kitabxana;
 - kliniki bazalar;
- və s.
- 7.2. Ali təhsil müəssisələrinin professor-müəllim heyəti, bir qayda olaraq, elmi dərəcəyə malik olur. Digər dövlət, yaxud özəl müəssisələrdən və/və ya digər müvafiq təşkilatlardan gələn yüksək ixtisaslı mütəxəssislər də tədrisə cəlb oluna bilərlər.

8. Təcrübə

- 8.1. Təcrübə tələbənin nəzəri biliklərinin praktikada tətbiqi, eləcə də peşə bacarıqlarının gücləndirilməsi baxımından önəmlidir.
- 8.2. Təcrübə Müdafiə Nazirliyinin (eləcə də digər güc strukturlarının) hərbi tibb hissə və müəssisələrində, Hərbi Tibb Fakültəsinin Klinik bazalarında, dövlət və özəl tibb müəssisələrində təşkil oluna bilər.
- 8.3. Təcrübədən öncə ali təhsil müəssisəsi və təcrübə təşkil olunacaq şirkət/müəssisə/laboratoriya müqavilə imzalanmalıdır. Eyni zamanda, tələbənin fərdi müraciəti əsasında onun ixtisasına uyğun digər şirkət/müəssisə/laboratoriyada, o cümlədən xaricdə təcrübə keçməsinə icazə verilir. Müqavilədə şərtlər, tələbələrin hüquq və öhdəlikləri və digər zəruri təfərrüatlar əks olunur.
- 8.4. Təcrübənin qiymətləndirilməsi: Hərbi Tibb Fakültəsinin professor-müəllim heyəti tərəfindən hərbi tibb müəssisəsinin tibbi heyətinin iştirakı ilə qiymətləndirilir.

9. Məşğulluq və ömürboyu təhsil

- 9.1. **050901 – HƏRBİ TİBB** ixtisası üzrə məzunlara Hərbi həkim ali peşə ixtisas dərəcəsi verilir. Məzunlar mövcud qanunvericiliyə uyğun olaraq ilkin səhiyyə və təcili yardım xidmətlərində işləyə bilərlər. Həkim – mütəxəssis qismində işləmək üçün tibb ixtisası üzrə məzunlar ali tibb təhsilinin ikinci pilləsi – rezidenturaya daxil olub, onu müvəffəqiyyətlə bitirməlidirlər
- 9.2. **050901 – HƏRBİ TİBB** ixtisası üzrə bakalavr dərəcəsi alan məzunlar məcburi tibb xidməti üçün Müdafiə Nazirliyi tərəfindən təşkil edilən püşk çəkmək yolu ilə ilkin səhiyyə (birinci səviyyə) xidməti müəssisələrində, güc strukturlarının hospitallarının təcili yardım şöbələrində və poliklinikalarında işləyə bilərlər. İki illik məcburi xidmətdən sonra Müdafiə Nazirliyi tərəfindən təsdiq edilmiş rezidenturaya qəbul qaydalarının tələblərinə uyğun olaraq Dövlət İmtahan Mərkəzi (DİM) tərəfindən təşkil olunan Rezidentura imtahanını müvəffəqiyyətlə keçən həkimlər müxtəlif tibb müəssisələrində (Müdafiə Nazirliyinin hərbi tibbi hissə və bölmələrində xidmət edən həkimlər – Hərbi Tibb Fakültəsinin klinik bazalarında) həkim-rezident kimi işləyirlər.
- 9.3. **050901 – HƏRBİ TİBB** ixtisası üzrə bakalavr dərəcəsi alan həkimlər müxtəlif ixtisaslar üzrə rezidentura və Səhiyyə, rifah və xidmət qrupuna aid bəzi ixtisaslar üzrə magistratura pilləsində davam etdirə bilərlər
- 9.4. Ali təhsil müəssisəsi Təhsil Proqramının məzunlarının məşğulluğuna dair müntəzəm sorğular keçirməlidir.
- 9.5. Təhsil müddətində əldə olunan bilik, bacarıq və yanaşmalar məzunların müstəqil şəkildə ömürboyu təhsil almaları üçün ilkin şərtlərdəndir.

RAZILAŞDIRILMIŞDIR:

Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyinin Aparat rəhbərinin müavini, Elm, ali və orta ixtisas təhsil şöbəsinin müdiri

Yaqub Piriyev

“ ” _____ 2020-ci il

Səhiyyə, rifah və xidmət, Əsas (baza ali) tibb təhsili ixtisasları ixtisaslar qrupu üzrə Dövlət Təhsil Proqramlarını hazırlayan işçi qrupun sədri

prof. Gəray Gəraybəyli

“ ” _____ 2020-ci il

Təhsil Proqramı və fənlər üzrə təlim nəticələri

Təhsil Proqramının təlim nəticələri (PTN)
PTN 1. Məzun Azərbaycan dövlətçiliyinin tarixi, hüquqi, siyasi, mədəni, ideoloji əsasları və müasir dünyadakı yeri və roluna dair biliklərə, Azərbaycan xalqının milli-mənəvi, mədəni-tarixi dəyərlərini ictimai həyat və fəaliyyətində tətbiq etmək və Azərbaycan dövlətinin maraqlarını qorumaq qabiliyyətinə malik olur
PTN 2. Məzun Azərbaycan Respublikasının rəsmi dövlət dili olan Azərbaycan dili ilə yanaşı ən azı bir xarici dildə işgüzar və akademik kommunikasiyaya sahib olub, bu imkandan öz peşə fəaliyyətində istifadə etmək, xarici dildə gündəlik fəaliyyəti ilə bağlı ünsiyyət qurmaq, fikrini şifahi və yazılı ifadə etmək, xəstə, xəstə yaxınları, digər tibb işçiləri, cəmiyyət, müvafiq qurumlar, media ilə yazılı və şifahi ünsiyyət qurmaq, ixtisasına aid xarici ədəbiyyatdan istifadə etmək bacarığına malik olur
PTN 3. Məzun peşəsi ilə əlaqəli elmi məlumatları toplamaq üçün sərbəst şəkildə informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadə etməyi, elektron formada yazışmalar aparmağı, əldə etdiyi məlumatların və mənbələrinin dürüstlüyünü qiymətləndirməyi və elmi məlumatları peşə təcrübəsində tətbiq etməyi bacarır
PTN 4. Məzun peşəsi ilə əlaqəli qanunvericiliyi, tibbi etik qaydaları bilir, sərbəst şəkildə peşə fəaliyyəti ilə məşğul olarkən peşəsi ilə əlaqəli qanunvericiliyə, qaydalara və etik prinsiplərə riayət etməyi bacarır
PTN 5. Məzun fərdi peşəkar inkişafını planlaşdıraraq ömürboyu təhsil prinsiplərini həyata keçirməyi, zəruri hallarda həmkarlarından kömək istəməyi, lazım gəldikdə öz bilik və bacarıqlarını həmkarları ilə bölüşməyi, peşəsi ilə əlaqəli maarifləndirmə işini və tibbin müxtəlif sahələrində çalışan insanlarla komanda işi aparmağı bacarır
PTN 6. Məzun məlumatları və məlumat mənbələrini təhlil edərək qiymətləndirməyi, elmi-tədqiqat üsullarını istifadə edərək bioetik prinsiplər çərçivəsində müstəqil və ya kollektiv formada araşdırma aparmağı bacarır
PTN 7. Məzun təməl və klinik tibbi biliklərə sahib olur, təməl bilikləri sağlam və xəstəlik vəziyyətlərində, klinik halların araşdırılmasında istifadə etməyi bacarır; anamnez, müayinə, müdaxilə kimi əsas klinik bacarıqlara sahib olur və tətbiq edir
PTN 8. Məzun fərdi və ictimai yönümlü tibb xidməti göstərmək üçün təməl, klinik və sosial elmlərə ait bilik və bacarıqlara sahib olur, xəstələri din, dil, irq, cins, siyasi mənsubiyyət baxımından ayrışdırmaqdan qorunub, etik prinsiplər kontekstində qiymətləndirərək, ilkin səhiyyə xidmətinə xas olan profilaktik, müalicə və reabilitasiya üzrə həkimlik bacarığını yerinə yetirir və bunların qeydiyyatını aparmağı bacarır, bu zaman insani dəyərləri diqqət mərkəzində tutaraq xəstələrin, işçilərin təhlükəsizliyini, məxfiliyini qorumağı bacarır
PTN 9. Məzun diaqnostika və müalicə yanaşmalarını xəstə və xəstəliklər baxımından qiymətləndirib şərh edir, rastlaşdığı klinik vəziyyətə uyğun müayinə və müalicə üsullarını seçməyi və seçiminə uyğun həyata keçirməyi bacarır
PTN 10. Məzun dinc və müharibə dövründə hərbi qulluqçuların sağlamlılığına təsir edən amillərin təsir mexanizmi, şəraiti, səbəb-nəticə qanunauyğunluqları, tibb xidmətinin icra məsuliyyəti daşdığı sanitariya-gigiyenik tədbirlərin məzmunu, həcmi və həyata keçirilməsi qaydalarını bilir
PTN 11. Məzun tibb xidmətinin işinin planlaşdırılması, tibb xidmətinin işini tənzimləyən rəhbər edici sənədlər, hərbi hissə tibb məntəqəsinin təyinatı, təşkilat-ştat quruluşu, işinin təşkili və şəxsi heyətinin funksional təyinatına görə vəzifələrini, sülh və meharibə dövrlərində tibb xidmətinin idarəetmənin əsaslarını bilir
PTN 12. Məzun odlu silah yaralarının morfoloji xüsusiyyətlərini, mina partlayış travmalarının xüsusiyyətlərini, qiymətləndirilməsi, ilkin yanaşma prinsiplərini (ABCDE) və tibbi təxliyyə mərhələlərində müalicə prinsiplərini mənimsəyir
PTN 13. Məzun hərbi qulluqçular və onların qarşılıqlı münasibətləri haqqında nizamnamə tələblərini, komandirlərin və digər birbaşa rəislərin ümumi vəzifələrini, hərbi qulluqçuların yerləşdirilməsi, vaxtın bölüşdürülməsi və gündəlik nizam qaydalarını, qoşunlar təlim mərkəzlərində və düşərgələrdə yerləşərkən daxili xidmətin xüsusiyyətlərini, hərbi qulluqçuların ayrı-ayrı kateqoriyaları üzrə tətbiq edilən həvəsləndirmə metodlarını, hərbi intizamın pozulmasına görə tətbiq edilən cəzaları bilməli, hərbi bölmələrin döyüş taktikası,

ümumqoşun döyüşünün əsasları və növləri haqda məlumatlara sahib olur

PTN 14. Məzun döyüş zəhərləyici maddələrin fiziki-kimyəvi xassələrini, kimyəvi və nüvə silahının xəsarət ocaqlarının tibbi-taktiki səciyyəsinə və tibbi təxliyə mərhələlərində tibb xidmətinin icra etdiyi tədbirləri heyət keçirir

Fənn üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 (Azərbaycan tarixi)

1. Azərbaycanın dövlətçilik ənənələrinə sədaqət hissi formalaşdırır, bunun üçün dövlətçilik ənənələrinin keçmişi və bu günü haqqında zəruri biliyə malik olduğunu nümayiş etdirir, faktları ümumiləşdirir, əldə olunan biliklərdən cəmiyyətin müasir vəziyyətinin qiymətləndirilməsində istifadə etmək vərdişlərini yiyələnir;
2. Azərbaycanın dövlətçilik ənənələrinin tarixi haqqında, onun yaranması, formalaşması və inkişafının dinamikasını dövrün xüsusiyyətləri baxımından izah edir, onlar arasında səbəb və nəticə əlaqələrini təhlil edir və ona münasibət bildirir;
3. Müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin formalaşmasına təsir edən siyasi, ideoloji, iqtisadi və mədəniyyəti amillərin rolunu təhlil, tədqiq və təbliğ edir;
4. Fəal vətəndaşlıq mövqeyi nümayiş etdirir, müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin möhkəmləndirilməsi və inkişafında tarixi şəxsiyyətlərin rolunu dəyərləndirir;
5. Nəzərdə tutulan istiqamətlər üzrə əldə etdiyi bilikləri təcrübədə istifadə etmək üçün elmi – pedaqoji və metodiki təhlillər aparır, yenilikləri yaradıcılıqla təcrübəyə tətbiq edir, bilikləri və yeni texnologiyaları müxtəlif istiqamətlər üzrə praktik işlə əlaqələndirir;
6. Müasir dünyada Azərbaycan dövlətçiliyinin yeri və rolunu sistemli təhlil edir, fərziyyə və mülahizələr irəni sürür, təkliflər verir, debatlarda, diskussiyalarda, müzakirələrdə ictimai rəy formalaşdırıcı məsələlərin ətrafında təkliflərlə çıxış edir.

FTN 2 (Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya)

1. Təlim prosesində akademik dildə təqdimat etmək bacarığına yiyələnir.
2. Natiqlik bacarığını mənimsəmək və tətbiq etmək vərdişlərinə yiyələnir.
3. Akademik və işgüzar yazı bacarıqlarının mənimsəmək və tətbiq etmək bacarığına yiyələnir.
4. Təlim prosesində qazandığı bilikləri tətbiq etmək üçün elmi və metodik təhlillər aparılır.
5. Məqsədə uyğun seçdiyi metod və vasitələrin əhəmiyyəti əsaslandırılır və təcrübədə tətbiq edilir.
6. Təlim nailiyyətlərini qiymətləndirmək üçün müvafiq meyarlar seçilir və tətbiq edilir.

FTN 3 (Xarici dildə işgüzar və akademik kommunikasiya)

1. Təlim prosesində ixtisası üzrə xarici dillərdən birində təqdimat etmək bacarığına yiyələnir.
2. Gündəlik həyatda xarici dildə sərbəst ünsiyyət qurmaq bacarığına yiyələnir.
3. İşgüzar fəaliyyətdə sərbəst ünsiyyət qurmaq bacarığına yiyələnir.
4. İşgüzar fəaliyyətdə beynəlxalq idman və biznes subyektləri ilə kommunikasiyanın səmərəli şəkildə qurulmasına yiyələnir.
5. İşgüzar və akademik yazının xüsusiyyətlərini bilir, fərqli kontekstlərdə mətnləri mənimsəyir və hazırlayır.
6. Akademik və işgüzar nitqin məzmununu və quruluşunu bilir, ünsiyyət əlaqələrində istifadə edir.

FTN 4 Seçim fənn

FTN 5 Seçim fənn

FTN 6 (İnsan anatomiyası və tibbi terminologiya)

1. Orqanizmi təşkil edən aparat və sistemləri, bu aparat və sistemlərin də təşəkkül tapdığı orqanların

- quruluşu, topoqrafiyası, damar-sinir münasibətləri barəsində nəzəri biliklərə sahib olurlar
2. Orqanizmi təşkil edən aparat və sistemləri, bu aparat və sistemlərin də təşəkkül tapdığı orqanları, onların əsas damar və sinirlərini meyit və meyit preparatları üzərində müstəqil surətdə müəyyən etmək bacarığa yiyələnirlər
 3. Orqanizmi təşkil edən aparat və sistemləri, bu aparat və sistemlərin də təşəkkül tapdığı orqanların quruluşu, topoqrafiyası, damar-sinir münasibətləri barəsində nəzəri biliklərin klinik əlaqələrini bilirlər
 4. Meyit və meyit preparatlarından istifadənin əsasları, sadə tibbi alətlərdən sərbəst istifadə etmək bacarığına sahib olurlar
 5. Anatomik terminlərin təhsil aldığı dildə və latın dilində düzgün qaydada istifadə etməyi bilirlər

FTN 7 (Sitologiya, embriologiya və histologiya)

1. Sitologiya, embriologiya və histologiya fənnlərinin predmeti, metodları, vəzifələri və canlı aləmə xas olan ümumbioloji qanunauyğunluqları bilir;
2. Hüceyrənin təşkilində iştirak edən törəmələrin mikroskopik və submikroskopik quruluşu və onların funksiyalarının molekulyar əsasları haqqında müasir məlumatlardan istifadə edə bilir;
3. Müasir texniki vasitələrlə nümayiş etdirilən mikroskopik şəkillərin və elektronqrammaların hansı orqana və onun hansı hissəsinə aid olmasını müəyyənləşdirməyi bacarır;
4. Fərdi inkişafın prenatal (predembrional, embrional və döl) və postnatal dövrlərində orqan və sistemlərin formalaşmasının vacib dövrlərinin təsvirini, variasiya və anomaliyalar haqqında məlumatları təhlil edə bilir;
5. Toxumaların təsnifatı və orqanların təşkilində iştirak edən müxtəlif toxuma növləri arasında qarşılıqlı əlaqələrin ümumi qanunauyğunluqlarını izah edə bilir;
6. Orqanizmin təşkilində iştirak edən orqanların mikroskopik və submikroskopik, immunhistokimyəvi və s. metodların köməyi ilə sistemlər üzrə təsvirini verə bilir;
7. Orqanların təşkilində iştirak edən müxtəlif sistemlərə aid hüceyrəvi, qeyri-hüceyrəvi və toxuma elementlərinin qarşılıqlı əlaqəsinin üçölçülü fəza (stereoloji) quruluşunun prinsiplərini bilir;
8. Orqanların quruluş vahidlərinin histofiziologiyasının ümumi prinsiplərini, quruluş və vəzifələrində baş verə biləcək dəyişikliklərin klinik nümunələr əsasında izahını verir.

FTN 8 (Tibbi biologiya və genetika)

1. Hüceyrə quruluşu, funksiyaları, genetik materialın xüsusiyyətləri, replikasiya mexanizmi, genetik məlumatın ötürülməsi haqqında məlumatlara sahib olur;
2. İnsan genomunun formalaşmasını müəyyən edə bilir;
3. Genetik materialda meydana gələn variasiyaları bilir və izah edir;
4. Genin ekspressiyasına nəzarəti öyrənir
5. Irsiyyət modellərini öyrənir;
6. Hüceyrənin həyat sikli, bölünməsi, ölümü haqqında məlumatlara sahib olur, şiş xəstəliyinin biologiyasını öyrənir;
7. Gen texnologiyaları haqqında məlumatları öyrənir
8. Gen və hüceyrə müalicə üsullarını öyrənir

FTN 9. (Normal fiziologiya)

1. Sağlam orqanizmin funksiyalarını izah edir
2. Müxtəlif fizioloji göstəricilərin konstant qiymətlərini izah edir
3. Bütöv orqanizmin və onu təşkil edən hüceyrə, toxuma, orqanlar və sistemlərin fəaliyyətinin tənzim mexanizmlərini bilir
4. Tədqiqat üsullarının prinsiplərini, eksperimental heyvanlarda təcrübə aparmağı bacarır
5. Orqanizmin fizioloji funksiyalarının formalaşmasının və tənziminin əsas qanunauyğunluqlarını qiymətləndirir və izah edir
6. Orqanizmin əsas funksional sistemlərinin quruluş prinsiplərini, fəaliyyətini və əhəmiyyətini qiymətləndirir və izah edir

7. Orqanizmin əsas davranış aktlarının onun yaşama şəraitindən asılı olaraq formalaşması və tənzimi qanunauyğunluqlarını qiymətləndirir və izah edir

FTN 10. (Tibbi biokimya)

1. Suyun metabolizmini, orqanizmin maye mühitləri və elektrolit müvazinətinin əhəmiyyətini bilir, pH anlayışını mənimsəyir;
2. Turşu – qələvi müvazinəti və pozulmaları, bufer sistemlərinin və qanın qaz tərkibinin əhəmiyyəti haqqında məlumatlara sahib olur;
3. Bufer məhlulları hazırlaya bilir, pH və bufer məhlulları üçün hesablamalar aparır və bununla əlaqəli problemlərin həlli yollarını mənimsəyir;
4. Suda və yağda həll olan vitaminlərin quruluşu, mənbələri, xüsusiyyətləri və iştirak etdikləri metabolik yollar haqqında biliklərə sahibdir;
5. Gündəlik vitamin ehtiyacını, çatışmazlığını və artıqlığının səbəb olduğu xəstəlikləri izah edir;
6. Makromineral, elektrolitlər və mikroelementlərin daşınması, depolanması, orqanizmdən xaric olması və biofunksiyalarını izah edir;
7. Elementlərin artıqlığı və çatışmazlığının səbəb olduğu xəstəlikləri izah edir, kalsium və fosfor kimi makroelementlərin analiz üsullarını və prinsiplərini müəyyən edir, ən azı birini təcrübədə tətbiq etməyi bacarır;
8. Analiz nəticələrinə əsasən laborator təzahürləri şərh edir;
9. Fermentlərin ümumi xüsusiyyətlərini, təsnifatını, funksiyalarını, təsir mexanizmlərini və tənzimlənməsinin əhəmiyyətini izah edir, müayinə və müalicədə rolunu müəyyən edə bilir;
10. Metabolizmin vəzifələrini, anabolizm və katabolizm yollarını, tənzimlənmə mərhələlərini, metabolizmin həyata keçiyi hüceyrə komponentlərini izah edir;
11. Nuklein turşularının həzmini izah edir, purin və pirimidin nukleotidlərinin sintez və parçalanma yollarını və onunla əlaqəli patologiyaları bilir;
12. Fermentlərin çatışmazlığı və ya artıqlığının səbəb olduğu klinik təzahürləri müəyyən edir;
13. Sidik turşusu və müvafiq xəstəliklər haqqında biliklərə sahibdir;
14. DNT və RNT sintezinin ümumi xüsusiyyətləri, sintezdə rol oynayan əsas və köməkçi komponentlər, onların funksiyaları, DNT və RNT sintezinin tənzimlənmə mexanizmləri, DNT və RNT sintezinin pozulması haqqında biliklərə sahib olur;
15. DNT zədələnməsi tiplərini izah edir, zədələnmələrin bərpa mexanizmləri və əhəmiyyəti haqqında biliklərə sahib olur;
16. Fizioloji və patoloji proseslər zamanı RNT sintezinin əhəmiyyətini bilir, RNT sintezinin pozulmasını izah edir, pozulmaların qarşısının alınmasının müalicədə əhəmiyyətini anlayır;
17. Zülal sintezinin əsas prinsiplərini, mərhələlərini, zülal sintezinin pozulmasının mexanizmlərini sadalayır;
18. Lipidlərin struktur-funksional əlaqəsi və bioloji əhəmiyyətini bilir, lipidlərin katabolizminə aid təməl biokimyəvi yollar haqqında bilikləri metabolizm ilə əlaqələndirir;
19. Qan hüceyrələri və fizioloji funksiyaları, hemoqlobinin quruluşu, xüsusiyyətləri və parçalanmasının patoloji proseslərlə əlaqələndirir;
20. Avtomatik və yarıavtomatik biokimyəvi analizatorunun işləmə prinsipi haqqında biliklərə sahib olur;
21. İmmunof ferment analizatorunun işləmə prinsipi haqqında biliklərə sahib olur;
22. Laborator analizləri təhlil edir və nəticə çıxarmağı bacarır

FTN 11. (Tibbi mikrobiologiya və immunologiya)

1. İnsanda xəstəlik törədən mikroorqanizmlərin morfo-bioloji xüsusiyyətlərini şərh edə bilir.
2. Mikroorqanizmlərin ətraf mühitdə yayılması və insan orqanizminə daxilolma yollarını bilir.
3. Sterilizasiya və dezinfeksiya üsullarının mahiyyətini dərk edərək istifadə prinsiplərini müəyyən edə bilir.
4. Antimikrob preparatların mikroorqanizmlərə təsir mexanizmini və bakteriyaların antibiotiklərə qarşı həssaslığının təyini və nəticələrini şərh etməyi bilir.

5. Xəstəliyin gedişatından asılı olaraq mikrobioloji üsulları seçib, nəticələrini təhlil edir.
6. İnsanda xəstəlik törədən mikroorqanizmlərin patogenlik amillərini, infeksiyanın yoluxma yollarını və mexanizmini, törətdikləri xəstəliklərin patogenezini şərh edə bilir.
7. Infeksiyon xəstəliyi olan yetkin və uşaqlardan mikrobioloji müayinə üçün klinik materialları seçə bilir, müayinə materiallarını düzgün götürə və laboratoriyaya göndərə bilir.
8. Orqanizmdə gedən immun patologiyaların mexanizmini şərh edə bilir.
9. Xəstəliyin gedişatından asılı olaraq (mikroskopik, kultural, seroloji və s.) üsulları seçir və nəticələrini təhlil edə bilir.
10. Xəstəliklərin spesifik müalicə-profilaktika prinsiplərini bilir.

FTN 12. (Patologiya)

1. Müxtəlif distrofik proseslər zamanı hüceyrə və toxumalarda baş verən struktur dəyişiklikləri bilir.
2. Hüceyrənin ölüm növlərini, apoptoz və nekrozun morfo-funksional xüsusiyyətlərini bilir.
3. İnsan ölümünün növlərini, bioloji ölümü təsdiq edən nisbi və mütləq əlamətləri, ölümdən sonra insan meyitində yaranan meyit əlamətlərinin xarakter morfoloji xüsusiyyətlərini bilir.
4. Qan dövrəni pozğunluqlarının təsnifatını, onların struktur əsaslarını və patogenetik xüsusiyyətlərini bilir.
5. İltihabın təsnifatını, morfoloji əlamətlərini, spesifik iltihabi xəstəliklərin morfo-funksional xüsusiyyətlərini bilir.
6. İmmunopatoloji proseslərin və kompensator-uyğunlaşma reaksiyalarının etio-patogenetik və morfoloji xüsusiyyətlərini, yaraların sağalma mexanizmlərinin morfoloji əsaslarını bilir.
7. Şişlərin təsnifatını, karsinogenez haqqında məlumatı və ayrı-ayrı toxumaların şişlərinin patomorfoloji xüsusiyyətlərini bilir.
8. Orqanizmi təşkil edən ayrı-ayrı sistemlərin xəstəliklərinin etio-patogenetik və morfoloji xüsusiyyətlərini bilir.
9. Revmatik və infeksiyon xəstəliklərin, hamiləlik, pre- və perinatal patologiyaların etio-patogenetik və morfoloji xüsusiyyətlərini bilir.
10. Patoloji anatomiya istifadə olunan əsas makroskopik və mikroskopik müayinə metodlarını tətbiq etməyi bacarır.
11. Parenximatöz, mezenximal və qarışıq distrofiyalar zamanı hüceyrə və toxumalarda meydana çıxan patomorfoloji dəyişikliklərin makro- və mikroskopik əlamətlərini ayırmağı bacarır.
12. Müxtəlif ümümpatoloji proseslər (qan və limfa dövrəni pozğunluqları, kəskin və xroniki iltihab, xoş- və bədxassəli şişlər) zamanı orqan və toxumalarda yaranan dəyişikliklərin morfoloji diaqnostikasını bacarır.
13. Ayrı-ayrı sistemlərin xəstəlikləri zamanı əldə edilmiş makroskopik və mikroskopik preparatları təsvir edərək və yaxud da onların təsvirinə əsasən patoloji prosesin xarakteri barədə adekvat fikir irəli sürə bilir.
14. Müxtəlif sistemlərin xəstəlikləri zamanı yaranan patomorfoloji dəyişiklikləri müvafiq klinik, laborator və eksperimental göstəricilər ilə birgə qiymətləndirməyi bacarır.

FTN 13. (Farmakologiya)

1. Farmakologiya ilə əlaqəli əsas anlayışları, farmakokinetik və farmakokinetik terminləri bilir;
2. Dərman xammalı, dərman maddəsi və dərman forması, dərmanların nomenklaturası anlayışlarını müəyyənləşdirə bilir;
3. Dərman maddələrinin təsnifatının əsas prinsiplərini bilir;
4. Dərmanların orqanizm, orqan, hüceyrə və molekullar səviyyəsində təsirini analiz edə bilir;
5. Farmakokinetik və farmakodinamik olaraq dərman təsirlərini müqayisə etməyi bacarır;
6. Dərman terapiyasının aparılmasına müxtəlif amillərin (cins, çəki, yaş, genetik xüsusiyyətlər, yanaşı patologiya, digər dərmanların istifadəsi və s.) təsirini nəzərə ala bilir;
7. Dərmanların ümumi farmakoloji xüsusiyyətlərini, bu dərmanların əlavə təsirlərini, istifadəsinə göstəriş və

- əks göstərişləri bilir;
8. Tolerantlıq, dərman asılılığını bilir və onların növlərini müqayisə edə bilir;
 9. Dərmanların qarşılıqlı təsiri və uyuşmazlığı müəyyənləşdirə bilir;
 10. Dərman toksikologiyası və kəskin dərman zəhərlənməsi üçün ilk yardım prinsipləri haqqında bir təsəvvürə sahib ola bilir;
 11. Ümumi və xüsusi farmakologiyanın əsas prinsiplərini bilir;
 12. Dərman formaları müqayisə etməyi, reseptin tərtib etməyi və yazılmasını bacarır.

FTN 14. (Təcili tibbi yardım)

1. Tələbələr ümumi anesteziyanın funksiya və vəzifələrini, cərrahi müdaxilədən əvvəl və sonra hazırlıqları bilir
2. İntensiv terapiya xəstələrini ümumi qiymətləndirməyi bacarır, mexaniki ventilyasiya və monitarizasiyaya ehtiyac olmasını qiymətləndirə bilir
3. Beyin ölümü qərarı verilməsi üçün kriteriyaları bilir
4. Tənəffüs yolununun keçiriciliyini etmək üçün müvafiq maneələri edə bilir, xəstəyə havayolu yerləşdirməyi bacarır, süni tənəffüsü bacarır;
5. Maket üzərində endotraxeal boru və larenqeal maska taxmağı, regional anesteziya etməyi, damaryolu açmağı, venadaxili infuziyanı bacarır
6. Tənəffüsün dayanması və kardiak arrest zamanı tənəffüs yollarının keçiriciliyini təmin etməyi bacarır;
7. Glasgow, APACHE II şkalaları üzrə hesablama və qiymətləndirmə apara bilir
8. Miofasial ağrı müayinə üsullarını bacarır, bel ağrısı müayinəsi ilə diaqnostik yanaşmanı bilir
9. Kəskin zəhərlənmənin diaqnostikasını, zəhərlənmə növlərini, zəhərlənmə yollarını, səbəblərini, klinik xüsusiyyətlərini bilir, kəskin zəhərlənmə ilə təcili yardıma müraciət edən yetkin və uşaqlarda təxirəsalınmaz qiymətləndirmə aparmağı bacarır, anamnez toplaya bilir, tam bir fiziki müayinə və müvafiq müdaxiləni edə bilir, nazoqastrik zond vasitəsilə xəstələrə aktiv kömür müalicəsi, damardaxili hidratasiya və antidot tətbiq edilməsini yer, zaman və funksiya cəhətindən izah edə bilir
10. Şüur pozulmalarının diaqnostikasını bilir, patogenetik mexanizmlərini, səbəblərini, oxşar vəziyyətləri, klinik alt tiplərini bilir, şüur pozulması olan xəstələrə təcili tibbi yardım göstərə bilir, təxirəsalınmaz qiymətləndirməyi bacarır, differensial diaqnostikasını, tam fiziki/nevroloji müayinə aparmağı bacarır, əlamətləri təhlil edə bilir
11. Komalı xəstələrdə stabilləşməni təmin etdikdən sonra proqnozu yaxşılaşdırmaq istiqamətində müalicə etməyi bacarır
12. Sidik yolu kateterindən diurezi təqib edə bilir
13. Travmalı xəstələrdən anamnez toplaya bilir, fiziki müayinəsini, ağırlıq dərəcəsinə görə qiymətləndirilməsini apara bilir, travma ilə təcili yardıma müraciət edən xəstələrdə həyatı əhəmiyyətli təhlükələri sadalaya bilir, bu xəstələrin ilkin qiymətləndirilməsini və lazımı ilkin yardımı göstərə bilir, travmalı xəstələrdə intubasiyaya göstərişləri sadalaya bilir, qan dövrənini qiymətləndirərək qan dövrəninin pozulması zamanı müdaxilə edə bilir
14. Təcili yardımda triaj tətbiq etməyi bacarır, təhlükəsiz şəkildə xəstənin daşınmasını təmin edə bilir
15. Uşaq və yetkin xəstə qruplarında təməl həyat dəstəyini təmin edir, ixtisaslaşmış yardım göstərə bilir
16. Şok görüntüsü ilə müraciət edən xəstələrdə differensial diaqnostika apara bilir, tam fiziki/nevroloji müayinə edərək əlamətlərə uyğun təhlil edə bilir
17. Boğulma, metabolik xəstəlik, mədə-bağırsaq traktının qanaxması, ilan, əqrəb və arı sancması şikayəti ilə təcili yardıma daxil olan xəstə uşaqlarda differensial diaqnostika apara bilir, tam fiziki/nevroloji müayinə edərək əlamətlərə uyğun təhlil edə bilir və müalicəsini aparır

FTN 15. (Daxili xəstəliklər)

1. Yetkin şəxsi ümumi dəyərləndirərək, anamnez toplayır, fiziki müayinə edir. İlkin və differensial diaqnozu müəyyənləşdirir
2. Laborator müayinələr maliyyə tərəfi, diaqnostikadakı rolu və tətbiqi nəzərə alınaraq istənilən və nəticələr şərh edilir

3. Kəskin halları idarə edə bilir.
4. Xroniki xəstəliklərə yanaşmanı bilir
5. Profilaktik tibbi yanaşmaları tətbiq edə bilir

FTN 16. (Ümumi cərrahlıq)

1. Travma və şoka yanaşma prinsiplərini tətbiq edə bilir, yanıq və yara sağlmasını təsnif edə bilir.
2. Kəskin qarın klinikasında differensial diaqnostikası təsnif edə bilir
3. Tez-tez rast gəlinən cərrahi xəstəlikləri təsnif edib, ilkin və differensial diaqnozu şərh edə bilir
4. Cərrahiyyə şöbəsinə müraciət edən xəstədən anamnez toplayır və müayinəni göstərir
5. Sadə cərrahi prosedurları (cərrahi əlcəyin geyinilməsi, tikiş qoyulması və cərrahi yara baxımı) yerinə yetirə bilir
6. Cərrahiyyədə tez-tez rast gəlinən etik məqamlara diqqət yetirə bilir.

FTN 17. (Gastroenterologiya)

1. Qaraciyər daxil olmaqla bütün gastrointestinal sistem xəstəliklərinin etiologiyasını, fiziopatologiyasını izah edir
2. Gastrointestinal sistem xəstəliklərinin diaqnostikasında istifadə olunan əsas diaqnostik üsulları tətbiq etməyi bacarır
3. Gastrointestinal sistem xəstəliklərinin müalicəsində istifadə olunan konservativ və cərrahi üsulları bilir
4. QİS xəstəlikləri zamanı istifadə olunan dərmanların təsir mexanizmlərini, əlavə təsirlərini bilir
5. Hepatosplenomeqaliya kimi vacib fiziki əlaməti şərh edir və laborator göstəricilərlə birlikdə təhlil edərək diaqnoz qoya bilir
6. Çox rast gəlinən gastrointestinal sistem xəstəlikləri differensial diaqnostika etməyi bacarır

FTN 18. (Hərbi səhra terapiyası)

1. Müasir müharibə şəraitində meydana çıxacaq terapevtik profilli sanitari itkilərin təsnifatını bilir;
2. Ayrı-ayrı təxliyə mərhələlərində terapevtik profilli xəstə və zədələnmişlərin tibbi çeşidlənmə prinsiplərini bacarır;
3. Dinc və müharibə dövrlərində terapevtik profilli xəstə və zədələnmişlərə göstərilən terapevtik yardımın prinsiplərini bacarır;
4. İonlaşdırıcı şüalarla zəhərlənmələrin diaqnostikası, müalicəsi, tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsiplərini bilir;
5. Ultrayüksək tezlik (UYT) diapozonlu elektromaqnit şüalanmasının diaqnostikası, müalicəsi, tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsiplərini bacarır;
6. Zərbə dalğasının təsiri nəticəsində əmələ gələn xəstəliklərin diaqnostikası, müalicəsi, tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsiplərini bilir;
7. Partlayış zədələnmələri nəticəsində inkişaf edən daxili orqan patologiyaların diaqnostikası, müalicəsini, tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsiplərini bacarır;
8. Müharibə dövrünün visseral patologiyalarının diaqnostikası, müalicəsini, tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsiplərini bilir;
9. Raket yanacağı komponentləri, texniki maye və qazlarla zəhərlənmələrin diaqnostikası, müalicəsi, tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsiplərini bacarır;
10. Yaralılarda və digər mənşəli zədələnmələrə məruz qalanlarda daxili orqan xəstəliklərinin (tənəffüs, ürək-damar, həzm, sidik-ifrazat, qan sistemi xəstəliklərinin) diaqnostikası, müalicəsi, tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsiplərini bilir;
11. Yanıq xəstəliyinin diaqnostikası, müalicəsi, tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsiplərini bacarır;
12. Uzunmüddətli sıxılma sindromunun diaqnostikası, müalicəsi, tibbi təxliyə mərhələlərində

göstərilən terapevtik yardımın prinsiplərini bilir;

13. Orqanizmin ümumi soyuması və qızması hallarının diaqnostikası, müalicəsi, tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsiplərini bacarır;
14. Kimyəvi zəhərləyici maddələrin diaqnostikası, müalicəsi və profilaktikasını, tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsiplərini bilir;
15. Təxirəsalınmaz tibbi yardım tədbirlərinin göstərilməsi tələb olunan vəziyyətlərin (halların) diaqnostikası, müalicəsi, tibbi təxliyə mərhələlərində göstərilən terapevtik yardımın prinsiplərini bilir.

FTN 19. (Hərbi səhra cərrahiyyəsi)

1. Sülh və müharibə dövrlərində cərrahi yardımın təşkilinin ümumi müddəaları bilir.
2. Döyüş cərrahi patologiyalarının xarakteristikası, diaqnostikası, kliniki gedişi və müalicə metodlarını bilir.
3. Tibbi təxliyə mərhələlərində ilk həkim və ixtisaslı cərrahi yardımın məzmununu bilir.
4. Müasir odlu silahlardan alınan yaralanmalar, qapalı zədələnmələr, yaralanmaların infeksiya ağırlaşmalarının, travmatik şokun, uzunmüddətli sıxılma sindromunun, qanitmənin klinikası, diaqnostikası və müalicə üsullarını bilir.
5. Odlu silah yaralarının morfoloji xüsusiyyətlərini, mina partlayış travmalarının xüsusiyyətləri, qiymətləndirilməsi və müalicə prinsiplərini bilir.
6. Odlu silah yaralanmaları tibbi təxliyə mərhələlərində müalicə prinsiplərini bilir.
7. Odlu silah yaralanmalarında ilkin yanaşma prinsiplərini (ABCDE) bilir.
8. Mina partlayış travmaları və partlayış zədələnmələri zamanı təxliyə mərhələlərində tibbi yardımın göstərilməsi və cərrahi müalicə prinsiplərini bilir.
9. Termiki zədələnmələrin klinikası, diaqnostikası, təxliyə mərhələlərində göstərilən tibbi yardımın göstərilməsi və cərrahi müalicə prinsiplərini bilir.
10. Nəqliyyat immobilizasiyasının növlərini, təxliyə mərhələlərində nəqliyyat immobilizasiyasının aparılma qaydalarını bilir.
11. Təxliyə mərhələlərində ağrısızlaşdırma və reanimasiya tədbirlərinin həyata keçirilməsini bilir.
12. "Damage control surgery" cərrahi taktikasının və yaralıların ağırlıq dərəcəsinin qiymətləndirilməsinin prinsiplərini bilir;
13. Müxtəlif anatomik nahiyələrin yaralanmalarının təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, təxliyə mərhələlərində tibbi yardımın göstərilməsi və cərrahi müalicə prinsiplərini bilir.

FTN 20. (Mamalıq – ginekologiya)

1. Mamalıq və ginekologiyada istifadə olunan termin və anlayışları bilir;
2. Normal və patoloji doğuş, doğuş öncəsi və sonrası ağırlaşmaları ayırd edə bilir;
3. Hamilələrdə meydana gələn fizioloji dəyişiklikləri, doğuş mexanizmini, normal gedişatı bilir və doğuşu idarə edə bilir;
4. Doğuş fəaliyyətini ilk- və təkrar doğan qadınlarda qiymətləndirilməsini bacarır, qeyseriyyə kəsiyinə göstərişləri ayırd edir;
5. Hamilənin və doğan qadının həyat göstəricilərinə görə kompleks reanimasiya tədbirlərini aparır;
6. Qadınlarda preventiv tibb çərçivəsində nəzərdə tutulan skrinning testləri, onların zamanını və idarəsini bilir, nəticələri ilkin tibb xidməti səviyyədə şərh edir;
7. Yeniyetmə dövründə rast gəlinən ginekoloji, cinsi, endokrinoloji və onkoloji problemlərə ilkin yanaşmanı bilir;
8. Genital sistem və aşağı urinar sistemə aid xəstəlik və funksiya pozulmalarına yanaşmanı bilir;
9. Genital sistem infeksiyalarını ayırd edə bilir;
10. Kontrasepsiya, aybaşı pozulmaları, sonsuzluq, menopauza dövrü və çanaqda olan törəmələrə ilkin

yanaşma və bu halların təqibi haqqında biliklərə malikdir.

FTN 21. (Anesteziologiya və reanimatologiya)

1. Anesteziologiya, reanimatologiya və intensiv terapiya xidmətinin təşkili prinsiplərini bilir;
2. Həyati vacib (qandövrəni, tənəffüs, mərkəzi sinir-sistemi, böyrəklər) orqan və sistemlərin əsas funksional göstəricilərini bilir;
3. Müasir anestetiklərin xüsusiyyətlərini və anesteziya metodlarının klinik səviyyələrini bilir;
4. Terminal halın, o cümlədən klinik ölümün diaqnotikasını və qiymətləndirməyi bilir, klinik ölüm zamanı kompleks reanimasiya tədbirlərini bacarır;
5. Böhranlı haların (şok, qanıtirmə, koma, kəskin zəhərlənmə, kəskin ürək-damar və tənəffüs çatışmazlığı) etiopatogenezini, diaqnotikasını, intensiv müalicə prinsiplərini və kritik xəstələrə yanaşmanı bilir;
6. Narkoz-tənəffüs aparatları, monitor sistemləri ilə işləməyi ilə işləməyi bacarır;
7. Kompleks reanimasiya tədbirlərini (baza reanimasiya tədbirləri: ürək masajı, tənəffüs yollarının keçiriciliyinin təmin edilməsi, intubasiya, süni tənəffüs, venadaxili damar yolunun açılması; ixtisaslaşdırılmış reanimasiya tədbirləri: defibrilyasiya, medikamentoz yardım) aparmağı bacarır;
8. Şok, koma, kəskin ürək-damar, tənəffüs, qaraciyər-böyrək çatışmazlığı, kəskin zəhərlənmələr kimi halları qiymətləndirməyi və intensiv yardım göstərməyi bacarır;
9. Əməliyyat öncəsi xəstəni qiymətləndirməyi bacarır;
10. Sadə və nisbətən təhlükəsiz anesteziya, uzunmüddətli infuzion-transfuzion terapiya aparmağı bacarır
11. Müxtəlif mənşəli ağrı sindromununun patogenezini və onunla mübarizə yollarını bacarır

FTN 22. (Radiologiya və nüvə təbabəti)

1. Radiologiyada tətbiq olunan əsas diaqnotika və müalicə üsullarını öyrənir, xəstənin ilkin diaqnoz və klinik əlamətlərinə görə diaqnotik üsulun seçilmə ardıcılığını (diaqnotik alqoritm) bilir və bacarır
2. Radioloji üsulların aparılmasına göstəriş və əks göstərişləri bilir və müayinəyə hazırlıq tədbirlərini həyata keçirməyi bacarır
3. Radioloji kontrast maddə çeşidlərini, seçimini və əlavə təsirlərini, onların müalicəsini, invaziv radiologiyadakı tətbiq olunma növlərini bilir
4. Normal və patoloji vəziyyətlərdə radioloji təsvirləri analiz və şərh etməyi bacarır
5. Diaqnotik nüvə təbabətinə aid texnikaları, göstərişlərini və hər müdaxilə üçün xəstə hazırlığını bilavasitə nəzarət altında təcrübə edərək öyrənir
6. Nüvə təbabətinə aid müalicəvi müdaxilələr üçün lazım olan xəstə hazırlığını və xəstə təqibini təcrübə edərək öyrənir
7. İonlaşdırıcı radiasiyanın fərdlərin və əhəlinin sağlamlığına təsirlərini bilir və bundan sonrakı həkimlik fəaliyyəti üçün radiasiyadan qorunma mövzusunda məlumat və təcrübə toplayır

FTN 23. (Kardiologiya)

1. Kardioloji xəstəliklərin etiologiyası, patogenezini bilir, təsnifatı, klinikası, gedişi, diaqnotikası, differensial diaqnotikası, müalicəsi, profilaktikası, proqnozu haqqında biliklərə sahib olur.
2. Kardioloji xəstələrdə anamnez toplamağı bacarır, əlamət və simptomları düzgün şərh etməyi bacır.
3. Obyektiv müayinələr aparmaqla ilkin diaqnozu müəyyən edə bilir.
4. Kardioloji xəstəliklər zamanı hansı zəruri müayinələrin lazım olduğunu bilir.
5. EKG, ExoKQ müayinələrinin nəticələrini interpretasiya edə bilir.
6. Xəstələri ağırlıq dərəcəsi və təxirəsalınmaz yardım cəhətdən qiymətləndirməyi və çeşidləməyi bacır.
7. Təxirəsalınmaz hallarda ilk yardım göstərə bilir.
8. Ürək-damar xəstəliklərinin müalicəsində istifadə edilən müasir konservativ üsulları bilir.
9. Kardioloji xəstələrin revaskulyazasiyaya (angioplastika, AKŞ) göstəriş və əks-göstərişlərini bilir.

FTN 24. (Ağciyər xəstəlikləri)

1. Tənəffüs sisteminin fiziologiyasına aid təməl məlumatları, tənəffüs kontrolunu, ventilyasiya, perfuziya, diffuziya, qanın qaz tərkibinin parametrlərini bilir
2. Tənəffüs sistemi patologiyası olan xəstələrin müayinə üsullarını, ağciyərlərin radioloji müayinəsi

- zamanı anatomik strukturları, radioloji terminləri, təsvirləri tanıyır, differensial diaqnostika aparır
3. Tənəffüs çatışmazlığı anlayışını və diaqnostika kriteriyalarını, tənəffüs çatışmazlığının növlərini bilir, diaqnostikasını bacarır, arterial qanın qaz təhlilini edir;
 4. Bronxoskopiyanın aparılmasına göstərişləri, bəlgəmin və bronx-alveolyar yuyuntunun müayinə üsulları bilir və nəticələri təhlil edir;
 5. Tuberkulin, diaskin və digər dəri-allergik sınaqlarının tətbiqən göstərişləri bilir, nəticələrini təhlil edir;
 6. Ağciyər vərəminin klinik formalarının etiopatogenezi bilir, diaqnostikasını bacarır və müalicə, profilaktika prinsiplərinə yanaşmanı bilir;
 7. *Kəskin respirator infeksiyalar və bronxitlərin etiologiyasını, müasir protokollara uyğun təsnifatını, diaqnostikasını, radioloji parametrlərini və profilaktika prinsiplərini bilir;*
 8. Pnevmoniyanın əmələgəlməsində etioloji agentləri, müasir protokollara uyğun təsnifatını, diaqnostikasını, radioloji parametrlərini və profilaktika prinsiplərini bilir;
 9. AXOX anlayışını, fəsadlarını, müasir protokollara uyğun mərhələlərin ayırd edilməsini və müalicə sxemlərini bilir, ev şəraitində uzun müddətli oksigen müalicəsinə göstərişləri və istifadə formalarını bilir;
 10. Bronxial astma anlayışını, xəstəliyin fəsadlarını, diaqnostika üsullarını, bronx provokasiya testlərini, müasir protokollara uyğun müalicəsinə bilir
 11. Plevral mayenin dövrənini, plevritin növlərini, radioloji parametrlərini, differensial diaqnostikasını və müalicəyə yanaşmanı bilir;
 12. Tənəffüs orqanlarının peşə-toz xəstəliklərinin təsnifatını, fəsadlarını, iş yerlərinin yaxşılaşdırılması istiqamətində yanaşmaları, xəstəliyin yaranmasında risk amilləri, tənəffüs funksiyalarının pozulmaları, diaqnostika üsulları və müalicə prinsiplərini bilir;
 13. İntersitsial ağciyər xəstəlikləri və sarkoidozun etiologiyasını, diaqnostika üsullarını, radioloji parametrlərini və müalicə üsullarını bilir;
 14. Ağciyər damarlarında tromboemboliyanın fəsadlarını, fiziki müayinəsinə, ilkin və differensial diaqnostikasını bacarır və müalicə prinsiplərini bilir;
 15. ARDS risk amillərini, inkişaf mexanizmlərini, diaqnostika üsullarını, ARDS zamanı radioloji parametrləri, differensial diaqnostika aparılmasını, konservativ müalicə, mexaniki ventilyasiya rejimlərini və onların tətbiq edilməsinin nəticələrini bilir
 16. Ağciyər absesi və bronxoektaziyanın etiologiyasını, diaqnostikasını, radioloji parametrlərini, differensial diaqnostikasını və müalicə üsullarını bilir.
 17. Pnevmtoraksın təsnifatını, diaqnostikasını, radioloji parametrlərini və müalicə üsullarını bilir
 18. Yuxu apnoe sindromunun diaqnostikasını, fəsadlarını, diaqnostika və müalicə prinsiplərini bilir;
 19. Ağciyər exinokokunun yoluxma yollarını, diaqnostikasını, radioloji parametrlərini i və profilaktika prinsiplərini bilir

FTN 25. (Dəri – zöhrəvi xəstəliklər)

1. Dermatoloji müayinələrin təməl şərtlərini, anamnez toplamağı, müayinə üsullarını, obyektiv simptomlar olan patomorfoloji elementləri, onların bir-birinə münasibətini, yayılmasını, xəstənin subyektiv şikayətlərini, dəri törəmələrinin (tük, dırnaq, tər, piy vəzləri) xəstəlikləri ilə əlaqəli simptomların və fenomenlərin qiymətləndirilməsini bilir və göstərilən biliklərlə diaqnoz qoyulmasını bacarır
2. Dərinin normal mikroflorasını, dəri və dəri törəmələrinin bakterial, viral, mikitik və parazitar infeksiyalarını, çox rast gəlinən venerik xəstəliklərin (sifilis, qonoreya, trixomoniaz, QİÇS və s.) törədicilərini, klinik təzahürləri, differensial diaqnostikasını, diaqnostika üsullarını və müalicə prinsiplərini bilir
3. Ekzemaların (atopik, seborik, kontakt), kəskin və xronik övrələrin, dərman etiologiyalı səpgilərin patogenezi, differensial diaqnostikasını, diaqnostika üsullarını və müalicə prinsiplərini bilir
4. Psoriasis, qırmızı yastı dəmrov, vitiliqo kimi iltihabi dəri xəstəliklərinin etiopatogenezi, klinik təzahürləri, differensial diaqnostikasını, diaqnostika üsullarını, xəstəliyə sistemli yanaşmanı, xəstəliyin ağırlığına görə müalicə planlaşdırılmasını bilir

5. Autoimmun və irsi bullyoz xəstəliklərin etiopatogenezini, klinik təzahürləri, differensial diaqnostikasını, diaqnostika üsullarını, müalicə planlaşdırılmasını bilir
6. İnfeksiyon və iltihabi qranulomatoz xəstəliklərin etiopatogenezini, klinik təzahürləri, differensial diaqnostikasını, diaqnostika üsullarını, müalicə planlaşdırılmasını bilir
7. Qırmızı qurd eşəniyi, sklerodermiya, dermatomiozitin etiopatogenezini, klinik təzahürləri, differensial diaqnostikasını, diaqnostika üsullarını, müalicə planlaşdırılmasını bilir
8. Vaskulitlərin təsnifatını, dəriyə xas klinik təzahürləri, differensial diaqnostikasını, müalicəyə yanaşmanı bilir
9. Dəri və dəri artımlarının xoş və bədxassəli şişlərinin, birincili dəri limfomasının, xərçəngönü xəstəliklərin etiopatogenezini, klinik təzahürləri, differensial diaqnostikasını, müalicə üsullarını bilir
10. Ultrabənövşəyi şüaların dəriyə təsiri, qorunma yolları, ultrabənövşəyi şüaların dermatoloji xəstəliklərin müalicəsində rolu və göstərişləri haqqında məlumatlara sahib olur
11. Oral və genital mukoza xəstəliklərinin klinik təzahürləri, differensial diaqnostikasını, müalicə taktikasını bilir
12. Dəri artımlarının (dırnaq, tük) infeksiyon, iltihabi, travmatik və morfoloji zədələnmələrini klinik təzahürlərinə görə ayırd edə bilir və müalicə üsullarını seçə bilir
13. Akne vulgaris və digər akne növlərinin, rozasea-nın etiopatogenezini, klinik təzahürlərini, differensial diaqnostikasını, müalicə üsullarını bilir
14. Pediatrik yaş qruplarında rast gəlinən xüsusilə yetkin fərdlərdə olan dermatozlardan fərqlənən dermatozların etiopatogenezini, klinik təzahürləri, differensial diaqnostikasını, müalicəyə yanaşmanı bilir
15. Hamilə qadınlarda rast gəlinən fizioloji dəri morfoloqiyasını, saç və dırnaqda rast gəlinən təzahürlər haqqında məlumata sahib olur, hamilələrə xas dəri xəstəliklərinin diaqnozunu qoya bilir
16. Dermatokosmetologiya və kosmetologiya anlayışlarını ayırd edə bilir, dermatokosmetologiyaya aid müdaxilələr və onlara göstərişlər haqqında məlumatlara sahib olur
17. Dermatologiyada istifadə edilən topikal dərman vasitələrinin istifadə prinsiplərini, hansı nahiyələrdə necə istifadə edildiyini, xüsusiyyətlərini və istifadə sahələrini bilir

FTN 26. (Nevrologiya)

1. Təməl nevroloji müayinələri etməyi bacarır, hansı xəstələrdən hansı növ nevroradioloji müayinə aparılmasını bilir
2. İlk tibb xidməti səviyyəsində kranial nevropatiyaları, yuxu pozulmalarını ayırd etməyi bacarır
3. Komalı xəstələrə yanaşmanı bilir
4. Qeyri epileptik paroksizmal fenomenləri epilepsiyadan ayırd etməyi bacarır
5. Baş ağrıalarında ilkin və differensial diaqnostikanı bilir
6. İşemik və serebrovaskulyar xəstəliklərə yanaşmanı bilir
7. Sistem xəstəliklərinin nevroloji ağırlaşmalarını bilir
8. İlk tibb xidməti səviyyəsində uşaq və yeniyetmələrdə epilepsiyanı ayırd edir və istiqəmətləndirməyi bacarır
9. İlk tibb xidməti səviyyəsində əzələ - sinir və əzələ xəstəliklərini ayırd edir və istiqəmətləndirməyi bacarır
10. İlk tibb xidməti səviyyəsində ekstrapiramidal xəstəlikləri, sinir sisteminin dimielinləşmə xəstəliklərini ayırd edir və istiqəmətləndirməyi bacarır
11. Uşaq yaşlarında rast gəlinən təməl nevroloji xəstəlikləri ayırd edə bilir
12. İlk tibb xidməti səviyyəsində anadangəlmə qüsurları ayırd edə bilir
13. Nevroonkologiya ilə əlaqəli təməl anlayışları bilir
14. Spinal cərrahiyyə ilə əlaqəli əldə etdiyi biliklərlə ilkin tibb xidmətində travması və onkoloji xəstəliyi olanları istiqəmətləndirə bilir
15. Baş-beyin travması, periferik sinir sistemi, hidrosefaliya, hipofiz və epilepsiyanın cərrahi müalicəsinə,

- funksional neyrocərrahiyyə və endoskopik cərrahiyyəyə göstərişləri bilir və istiqamətləndirməyi bacarır
16. İlkin tibb xidməti səviyyəsində intrakranial qanaxmaları və vaskulyar cərrahiyyəyə göstərişləri bilir
 17. Periferik sinir sistemi xəstəliklərinin diaqnostika və müalicəsini bilir
 18. İlkin tibb xidməti səviyyəsində medulla spinalis xəstəliklərini ayırd edir və istiqamətləndirməyi bacarır
 19. Yüksək kortikal funksiyaları qiymətləndirməyi bilir və demensiya sindromlarını ayırd edə bilir

FTN 27. (Psixiatriya)

1. Psixi xəstəliklərin təsnifatını bilir, psixi xəstə ilə ünsiyyət quraraq psixiatrik anamnez toplamağı, müayinə etməyi bacarır
2. Psixodiyagnostik sınaqlardan istifadə edərək pasientlərin psixoloji vəziyyətini qiymətləndirməyi bacarır
3. Təşviş və panik tutma anlayışını müəyyən edə bilir, bu xəstələrə diaqnoz təyin edir, differensial diaqnostika apara bilir, təxirəsalınmaz müdaxilə edərək psixiatra istiqamətləndirməyi bacarır
4. Böyük depressiv pozuntuların ilkin və differensial diaqnostikasını bacarır, depressiv xəstələrin müalicəsini planlaşdırmağı və izləməyi bacarır
5. Bipolyar pozuntu olan xəstənin ilkin və differensial diaqnostikasını apararaq, təxirəsalınmaz müdaxilə etdikdən sonra psixiatra istiqamətləndirməyi bacarır
6. Şəxsiyyət pozuntuları haqqında məlumatlara sahib olur, şəxsiyyət pozulmaları olan xəstələrə müvafiq yanaşmanı göstərməyi və psixiatra istiqamətləndirməyi bacarır
7. Psixotik pozuntuları olan xəstənin ilkin və differensial diaqnostikasını apararaq, təxirəsalınmaz müdaxilə etdikdən sonra psixiatra istiqamətləndirməyi bacarır
8. Cinsi disfunksiyalar haqqında məlumatlara sahib olur və psixiatra istiqamətləndirməyi bacarır
9. Qidalanma pozulmaları haqqında məlumatlara sahib olur və psixiatra istiqamətləndirməyi bacarır
10. Kritik psixiatrik xəstələrə təxirəsalınmaz müdaxilə etməyi bacarır
11. İnsanların ölüm hadisəsi zamanı yaşadığı psixoloji problemlərə müdaxilə bacarığı qazanır
12. İntihara cəhd etmiş və ya intihar etmə riski olan xəstələrə təxirəsalınmaz psixiatrik müdaxilə etməyi bacarır
13. Yuxu pozulmalarının diaqnostikasını bilir, müalicəsi haqqında məlumatlara sahib olur və lazımı müdaxiləni etdikdən sonra mütəxəssis psixiatra istiqamətləndirməyi bacarır
14. Psixoterapiyalar haqqında məlumatlara sahib olur
15. Koqnitiv pozulması olan xəstələrə diaqnoz təyin edir, müalicəsi haqqında məlumatlara sahib olur və lazımı müdaxiləni etdikdən sonra mütəxəssis psixiatra istiqamətləndirməyi bacarır
16. Alkoqol sui-istifadəsi və asılılığını müəyyən edir, asılılıqla əlaqədar meydana çıxan psixiatrik və tibbi problemləri, laborator parametrlərdə baş verən dəyişiklikləri sadalayır, müalicədə istifadə olunan üsulları izah edir. Alkoqol intoksikasiyasını və alkoqol psixozlarını ayırd etməyi bacarır, müalicə edə bilir, kritik vəziyyətlərdə təxirəsalınmaz müdaxilə etməyi bacarır
17. Narkotik asılılığı müəyyən edə bilir, psixoaktiv maddələri sadalayır, intoksikasiya və abstinensiyaların təzahürlərini ayırd edib müalicə edə bilir
18. Somatoform pozuntunun etiologiyası və differensial diaqnostikası haqqında məlumatlara sahib olur, xəstələri psixiatra istiqamətləndirməyi bacarır
19. Konversion pozuntuların differensial diaqnostikası haqqında məlumatlara sahib olur, kritik vəziyyətlərdə təxirəsalınmaz yardım göstərərək psixiatra istiqamətləndirməyi bacarır
20. Ciddi dərman reaksiyalarına səbəb olan psixiatrik dərmanları, onların təsirindən yaranan klinik təzahürləri sadalaya bilir, hamiləlik və laktasiya dövründə psixotrop dərmanlarla müalicə haqqında biliklərə sahib olur
21. Uşaq və yeniyetmə dövrlərinə aid inkişaf xüsusiyyətlərini bilir, bu dövrlərə aid xəstəlikləri ayırd edə bilir və lazım gəldikdə psixiatra istiqamətləndirməyi bacarır

FTN 28. (İctimai sağlamlıq)

1. Sağlamlıq meyarlarını bilir və şərh edir;

2. Sağlamlıq anlayışını izah edir, sağlamlığa təsir edən sosial, bioloji və fiziki amilləri bilir və qiymətləndirir;
3. Sağlamlığın qorunması, sağlamlıq xidmətlərini və birinci, ikinci və üçüncü səviyyə tibb xidmətlərini bilir;
4. Yoluxucu xəstəliklərə qarşı qlobal və ictimai mübarizə anlayışını və əhəmiyyətini mənimsəyir;
5. Genişləndirilmiş immunizasiya proqramı və uşaqlar üçün peyvənd proqramını, peyvəndin əlavə təsirlərini, göstərişləri və əks göstərişlərini bilir, soyuq zəncir tətbiq etməyi bacarır;
6. Reproduktiv sağlamlıq anlayışını və ailə planlaşdırılması üsullarını bilir;
7. Qidalanma ilə sağlamlıq əlaqəsini anlayır, ölkəmizdə və dünyada rast gəlinən qidalanma problemlərini bilir;
8. Qida gigiyenası və sanitariya anlayışını bilir;
9. Xronik xəstəliklərin fərdi və cəmiyyət baxımından əhəmiyyətini anlayır, birinci, ikinci və üçüncü səviyyə tibb xidmətlərində xronik xəstəliklərdən qorunma yollarını mənimsəyir;
10. Ana və uşaq sağlamlığının ölkəmizdə və dünyadakı vəziyyətini, ana və uşaq sağlamlığının qorunması proqramlarını bilir;
11. Tibb xidmətlərində qurumlararası əməkdaşlığı, komanda anlayışını izah edir;
12. İctimai sağlamlıq problemlərinin həll edilməsində epidemiologiyanın rolunu anlayır;
13. İctimai sağlamlıqla əlaqəli milli və beynəlxalq cəmiyyətləri, qurumları tanıyır;
14. Fərdi gigiyenanın təmin edilməsi və davamlılığı haqqında biliklərə sahib olur, xəstəliklərdən qorunma yollarını bilir;
15. Əmək sağlamlığı və təhlükəsizliyi, ətraf mühit sağlamlığı haqqında biliklərə sahib olur

FTN 29. (Uşaq cərrahlığı)

1. Cərrahi patologiyası olan uşaqlardan anamnez toplamağı, müayinə etməyi, əlamət və simptomları şərh etməyi bacarır;
2. Travması (yanıq və s.) olan uşağa müdaxilə edə bilir;
3. Uşaqlarda kəskin qarın və mədə-bağırsaq traktının qanaxmalarını ayırd edə bilir;
4. Yenidoğulanlarda cərrahi sarılıqları müəyyən edə bilir;
5. Yenidoğulanlarda anadangəlmə bağırsaq keçməzliyi və anorektal anomaliyaları ayırd edə bilir;
6. Uşaqlarda qəbzliyə yanaşmağı və Hirsprung xəstəliyini ayırd etməyi bacarır;
7. Nekrozlaşan enterokolit, yenidoğulanların nekrozlaşan fleqmonalarını və irinli septiki vəziyyətləri müəyyən etməyi bacarır;
8. Qarının ön-yan divarının və göbəyin anadangəlmə inkişaf qüsurlarını müəyyən edə bilir;
9. Qastroezofaqal reflüksi kardiyanın axalaziyasından ayıra bilir;
10. Uşaqlarda sidik cinsiyyət orqanlarının anadangəlmə patologiyalarını differensiasiya edə və düzgün diaqnoz qoya bilir;
11. Uşaqlarda sidik yollarının müxtəlif radioloji müayinələrinin nəticələrini interpretasiya edir və sidik kisəsinin kateterizasiyasını bacarır;
12. Uşaqlarda qasıq bölgəsinin patologiyalarını ayırd edə bilir;
13. Anadangəlmə damar anomaliyalarını, uzun və boyunun anadangəlmə patologiyalarını müəyyən edə bilir;
14. Sidik yolun infeksiyaları və hematuriyası olan uşaqlara yanaşmanı bacarır

FTN 30. (Urologiya)

1. Uroloji xəstəliklər zamanı anamnez toplamağı, müayinə etməyi bacarır, instrumental müayinə nəticələrini şərh edə bilir
2. Urogenital sistemin anadangəlmə anomaliyalarını müəyyən etməyi bacarır

3. Urinar sistemin qeyri-spesifik infeksiyaları zamanı diaqnoz və müalicəni bacarır
4. İlk tibb xidməti səviyyəsində cinsi yolla yoluxan infeksiyaları, urogenital vərəm, veziko-uretral reflüks, urinar sistemin daş xəstəliklərini idarə etməyi bacarır
5. Sonsuzluq diaqnozu qoyub idarə etməyi bacarır
6. İlk tibb xidməti səviyyəsində erektil disfunksiya, sidik ifrazının pozulması zamanı diaqnoz qoyub idarə etməyi bacarır
7. İlk tibb xidməti səviyyəsində sidik-cinsiyyət sisteminin travmaları zamanı diaqnoz qoyub idarə etməyi bacarır
8. İlk tibb xidməti səviyyəsində prostat hiperplaziyası, böyrək, xayalar, sidik kisəsi, proat vəzin bədxassəli şişlərinə diaqnoz qoyub təqib etməyi bacarır
9. İlk tibb xidməti səviyyəsində kişi cinsiyyət üzvü, sidik kanalı və sidik kisəsinin digər xəstəliklərinə diaqnoz qoyub təqib etməyi bacarır

FTN 31. (Travmatologiya və ortopediya)

1. Travmatoloji və ortopedik xəstəliklərin etiologiyasını, uşaqlarda dayaq-hərəkət aparatı patologiyalarını bilir.
2. Travmatoloji xəstəliklər zamanı anamnez toplamaq, ona uyğun diaqnozu təyin etməyi bilir.
3. Politravmalar və müştərək travmalar zamanı xəstələrə təxirəsalınmaz yardım göstərməyi bilir.
4. Politravmalı və müştərək travmalı xəstələri çeşidləməyi bilir.
5. Hansı travmalar zamanı, hansı müayinə üsulunun (R-qrafiya, K/T, MRT), təyin etməyi bilir.
6. Hansı travmalar zamanı konservativ və cərrahi müalicə üsulunu təyin etməyi bilir.
7. Travmadan sonra xəstələrə reabilitasiya və fizioterapiya kursunu təyin etməyi bilir.

FTN 32. (Oftalmologiya)

1. Gözün anatomiyasını, görmənin fiziologiyasını izah edir, semiotikani bilir, oftalmoloji xəstəliklər zamanı anamnez toplamağı, müayinə etməyi bacarır
2. İlk tibb xidməti səviyyəsində kataraktı, qlaukomanı, refraksiya qüsurlarını idarə etməyi bacarır
3. İlk tibb xidməti səviyyəsində uveit, buynuz qişa və göz yaşı aparatının xəstəliklərinə diaqnoz qoyub, mütəxəssisə istiqamətləndirməyi bacarır
4. Sistem xəstəlikləri zamanı torlu qişa zədələnmələrini ayırd etməyi bacarır
5. İlk tibb xidməti səviyyəsində torlu qişanın qopması, diabetik retinopatiya və çəpgözlüyə diaqnoz qoyub, izləməyi bacarır
6. Buynuz qişa xəstəliklərinə diaqnoz qoyub müalicə etməyi bacarır
7. Oftalmologiyada kritik vəziyyətlərdə təcili və təxirəsalınmaz müdaxilə etməyi bacarır
8. İlk tibb xidməti səviyyəsində göz qapağı və konyunktiva xəstəliklərini izləməyi bacarır
9. Göz xəstəlikləri zamanı dərman tətbiq etməyi bacarır

FTN 33. (Yoluxucu xəstəliklər)

1. İnfeksiyon xəstəliklərin diaqnostikasında istifadə olunan mikrobioloji və biokimyəvi diaqnostik metodları bilir, müayinə metodlarını seçməyi və nəticələrini şərh etməyi bacarır
2. Qızdırması olan xəstələri idarə edə bilir
3. Antibiotik istifadəsinin təməl prinsiplərini izah edə bilir
4. Urinar, tənəffüs, qastrointestinal və genital sistemlərin infeksiyalarının diaqnostikasını, qiymətləndirməyi və müalicə etməyi bacarır
5. Mərkəzi sinir sistemi infeksiyalarının diaqnostikasını, qiymətləndirməyi və müalicəsini həyata keçirməyi bacarır
6. Quduzluq və tetanus xəstəliklərinə diaqnoz qoymağı bacarır, şübhəli heyvan ilə təmasdan sonra quduzluğun və yaralanmalar zamanı tetanusun profilaktikasını aparmağı bacarır
7. İctimai xarakterli infeksiyalar zamanı resept yazmağı bacarır

8. Retikuloendotelial sistemin xəstəlikləri zamanı diaqnostikasını, qiymətləndirməyi və müalicəsini həyata keçirməyi bacarır
9. İnfeksiyon xəstəliklərin profilaktikası haqqında xəstələri maarifləndirməyi bacarır

FTN 34. (Neyrocərrahliq)

1. Neyrocərrahi xəstəliklərin diaqnostikası üçün instrumental müayinə üsullarını seçməyi və tətbiq etməyi bacarır
2. Anamnez toplamağı, instrumental müayinənin nəticələrini şərh edərək diaqnoz qoymağı bacarır
3. Neyrocərrahi xəstəliklərin müalicə prinsiplərinə yanaşmanı bilir
4. Neyrocərrahi əməliyyatların növü və patologiyalara uyğun seçilməsini bacarır
5. İlk tibb xidməti səviyyəsində neyrocərrahi xəstəlikləri ayırd etməyi və mütəxəssisə yönləndirməyi bacarır
6. Əməliyyatlardan sonrakı ağırlaşmaları, onların profilaktika və müalicəsini bilir

FTN 35. (Ailə təbabəti)

1. Bütün yaş qruplarında fərqli orqan və sistemin xəstəlikləri zamanı anamnezin toplanmasını, ümumi kliniki müayinənin aparılmasını və laborator-instrumental müayinələrin planının tərtib edilməsini, differensial diaqnostikanın aparılmasını, diaqnozun formalaşdırılmasını bilir;
2. Təqvim və bioloji yaş anlayışını və bu kriteriyalara görə sağlamlığın təyini aparır;
3. Geniş yayılmış həkim manipulyasiyaların icra edir;
4. Çox rast gəlinən və yüngül xəstəliklərin müalicə üsullarını və profilaktikasını təşkil edə bilir;
5. Dispanserizasiya və reabilitasiya işlərini aparır, əmək qabiliyyətinin itirilməsini təyin edə bilir;
6. Əhalinin sağlamlığının qorunması və inkişafı üçün maarifləndirmə proseslərini həyata keçirmək bacarığına sahib olur.

FTN 36. (Qulaq, burun, boğaz xəstəlikləri)

1. QBB üzvlərin endoskopik və funksional müayinə etməyi bacarır
2. Xarici qulağın xəstəliklərini ayırd edib müalicə etmək bacarığına
3. Orta qulağın iltihabi xəstəliklərini müəyyən edir və müalicəni təşkil edir, fəsadlaşmalarını vaxtında aşkar edərək mütəxəssisə yönləndirə bilir
4. Diapozon testləri vasitəsilə karlıq diaqnozunu qoya bilir
5. İlk tibb xidməti səviyyəsində başgicəllənməsi olan xəstələrə ilk tibbi yardım göstərərək istiqamətləndirə bilir
6. İlk tibb xidmətində otoskleroz, maniere xəstəliklərinə diaqnoz qoyub yönləndirə bilir
7. Qulaq xəstəliklərinin cərrahi müalicəsini (funksional və qeyri-funksional) xəstəyə izah etməyi bacarır
8. Rinit və septum xəstəliklərinə diaqnoz qoymağı, müalicə etməyi və cərrahi müdaxiləsi haqqında xəstəni məlumatlandırmağı bacarır
9. Burun qanaxmalarının səbəblərini izah edir və xəstəyə ilk tibbi yardım göstərməyi bacarır
10. İlk tibb xidmətində sinuzit, farengit, angina diaqnozunu qoymağı və müalicə etməyi bacarır
11. Adenoidektomiya, tonsillektomiyaya göstərişləri bilir və texnikasını izah etməyi bacarır
12. İlk tibb xidmətində dodaq, ağız boşluğu və qırtlağın bədxassəli şişləri olan xəstələri aşkar edib mütəxəssisə yönləndirə bilir
13. İlk tibb xidmətində tüpükcək vəzi xəstəliklərini aşkar etməyi və mütəxəssisə yönləndirməyi bacarır
14. İlk tibb xidmətində səs və danışiq pozulmalarını aşkar etməyi bacarır
15. Tənəffüs yolunun yadcismi diaqnozunu qoyub xəstəni mütəxəssisə yönləndirməyi bacarır
16. Radiodiaqnostik üsulları bilir, xəstəliyə müvafiq üsulları seçməyi bacarır

FTN 37. (Məhkəmə təbabəti)

1. Ekspertizanın təyini, keçirilməsini, sənədləşdirilməsini nizamlayan normativ aktları və cinayət-prossesual qanunvericiliyi, məhkəmə-tibb ekspertinin hüquq və vəzifələrini bilir.

2. Meyitlərin məhkəmə-tibbi müayinəsiniin səbəblərini, aparılma qaydalarını, zoraki ölüm və ona şübhə olan zaman məhkəmə-tibbi diaqnozun və nəticələrin tərtibi prinsiplərini bilir.
3. Məhkəmə-tibbi travmatologiyanın, mexaniki xəsarətlərin və digər xarici faktorların təsirindən baş verən xəsarətlərin, zəhərlənmələrin, mexaniki asfiksiyaların ekspertizasının ümumi məsələlərini bilir.
4. Canlı şəxslərin məhkəmə-tibbi müayinəsini, sağlamlığa zərər vurmanın dərəcəsinin məhkəmə-tibbi təyini bilir.
5. Bioloji xarakterli maddi sübutların məhkəmə-tibbi müayinəsi zamanı aparılan laborator metodları bilir.
6. Tibb işçilərinin peşə və peşə-vəzifə hüquq pozuntuları zamanı cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmalarını bilir.
7. Məhkəmə təbabətində qəbul olunmuş sxemə uyğun olaraq mexaniki xəsarətləri təsvir etməyi bacarır.
8. Hadisə yerinə baxış keçirilən zaman ölümün baş verməsinin və müddətinin təyini və hadisə yerinin müayinə protokolunun tərtib edilməsində müstəntiqə kömək göstərməyi bacarır.

FTN 38. (Fizioterapiya və tibbi reabilitasiya)

1. Reabilitasiya anlayışını izah edir, reabilitasiya xəstələri qiymətləndirməyi və müvafiq xəstələri reabilitasiyaya yönləndirməyi bacarır
2. Skelet-əzələ sistemində klinik və qiymətləndirmə ilə əlaqəli anlayışları izah edə bilir
3. Skelet-əzələ sistemi ilə əlaqəli şikayəti olan xəstələri müayinə etməyi, lazım olan təmələ və xüsusi müayinə üsulları tətbiq etməyi, nəticələrini şərh etməyi bacarır
4. Skelet-əzələ sistemi ilə əlaqəli şikayəti olan xəstələrin müayinəsində istifadə edilən təməl radioloji üsullar haqqında biliklərə sahib olur və müayinənin nəticəsini şərh etməyi bacarır
5. Skelet-əzələ sistemi ilə əlaqəli şikayəti olan xəstələrə tətbiq olunan müalicə imkanlarını gözdən keçirərək müvafiq müalicə üsulunu seçməyi bacarır

FTN 39. (Mülki müdafiə)

1. Fövqəladə hallarda əhalinin müdafiəsinin və ərazinin mühafizəsinin əsas üsullarını, kollektiv və fərdi mühafizə vasitələrini bilir, onlardan istifadə qaydalarını şərh edir.
2. Fövqəladə hallar zamanı rabitə və xəbərdarlıq sistemlərinin vacibliyini bilir və onlardan istifadə qaydalarını nümayiş etdirir.
3. Fövqəladə hallarda evdə, küçədə, müəssisədə davranış qaydalarını bilir və ona əməl edir.
4. Fövqəladə hallarda tənəffüs üzvlərinin qorunması üçün sadə vasitələrin necə hazırlanması və istifadə qaydalarını bilir və şərh edir.
5. Fövqəladə hallarda işçi personalın təxliyəsinə təşkil edir.
6. Fövqəladə hallarla bağlı maarifləndirici işlər təşkil edir.

Fənlərin və Təhsil Programının təlim nəticələrinin matrisi

Blokun adı	Fənlərin adı	Programın təlim nəticələri													
		PTN 1	PTN 2	PTN 3	PTN 4	PTN 5	PTN 6	PTN 7	PTN 8	PTN 9	PTN 10	PTN 11	PTN 12	PTN 13	PTN 14
Humanitar fənlər	Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya		X												
	Azərbaycan tarixi	X													
	Xarici dildə işgüzar və akademik kommunikasiya	X													
	Seçim fənləri			X	X										
İxtisas fənləri	İnsan anatomiyası və tibbi terminologiya								X						
	Histologiya								X						
	Tibbi biologiya və genetika								X						
	Normal fiziologiya								X						
	Tibbi biokimya								X	X					
	Tibbi mikrobiologiya və immunologiya								X	X					
	Patologiya								X	X					
	Farmakologiya								X	X	X				
	Daxili xəstəliklər								X	X	X				
	Ümumi cərrahlıq								X	X	X				
	Qastroenterologiya								X	X	X				

Fənnin təlim nəticələrinə nail olmaq məqsədilə istifadə olunan təlim və öyrənmə metodları və qiymətləndirmə üsulları (Nümunə)

Fənnin adı	Təlim nəticələri	Hər bir təlim nəticəsi üçün istifadə olunan təlim və öyrənmə metodları	Hər bir təlim nəticəsi üçün istifadə olunan qiymətləndirmə üsulları
Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya	<ol style="list-style-type: none"> 1. Təlim prosesində akademik dildə təqdimat etmək bacarığına yiyələnir. 2. Natiqlik bacarığını mənimsəmək və tətbiq etmək vərdişlərinə yiyələnir. 3. Akademik və işgüzar yazı bacarıqlarının mənimsəmək və tətbiq etmək bacarığına yiyələnir. 4. Təlim prosesində qazandığı bilikləri tətbiq etmək üçün elmi və metodik təhlillər aparılır. 5. Məqsədə uyğun seçdiyi metod və vasitələrin əhəmiyyəti əsaslandırılır və təcrübədə tətbiq edilir. 6. Təlim nailiyyətlərini qiymətləndirmək üçün müvafiq meyarlar seçilir və tətbiq edilir. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. mühazirə, seminarlar, praktiki tapşırıqlar; video və audio mühazirələr; qrup qiymətləndirməsi; ekspert metodu; 2. mühazirə, seminarlar, praktiki tapşırıqlar; video və audio mühazirələr; qrup qiymətləndirməsi; ekspert metodu; 3. mühazirə, seminarlar, praktiki tapşırıqlar; video və audio mühazirələr; qrup qiymətləndirməsi; ekspert metodu; 4. mühazirə, seminarlar, praktiki tapşırıqlar; video və audio mühazirələr; qrup qiymətləndirməsi; ekspert metodu; 5. mühazirə, seminarlar, praktiki tapşırıqlar; video və audio mühazirələr; qrup qiymətləndirməsi; ekspert metodu; 6. mühazirə, seminarlar, praktiki tapşırıqlar; video və audio mühazirələr; qrup qiymətləndirməsi; ekspert metodu; 	<ul style="list-style-type: none"> - yazılı tapşırıqlar; - test tapşırıqları - şifahi təqdimatlar; - frontal sorğu; - qrup şəklində və özünü qiymətləndirmə - yazılı tapşırıqlar; - test tapşırıqları - şifahi təqdimatlar; - frontal sorğu; - qrup şəklində və özünü qiymətləndirmə - yazılı tapşırıqlar; - test tapşırıqları - şifahi təqdimatlar; - frontal sorğu; - qrup şəklində və özünü qiymətləndirmə - yazılı tapşırıqlar; - test tapşırıqları - şifahi təqdimatlar; - frontal sorğu; - qrup şəklində və özünü qiymətləndirmə - yazılı tapşırıqlar; - test tapşırıqları - şifahi təqdimatlar; - frontal sorğu; - qrup şəklində və özünü qiymətləndirmə